

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yhdistyslain,
tilintarkastuslain 57 §:n ja puoluelain muuttamisesta**

Esityksessä ehdotetaan, että yhdistyslakiin lisätään säännökset etäosallistumisesta yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen postitse, tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Tällainen osallistumismahdollisuus voisi olla ennen kokousta ja sen aikana. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksen on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, etäosallistuminen sallittaisiin vain kokouksen aikana. Etäosallistumismahdollisuudesta pitäisi määrätä yhdistyksen säännöissä. Myös liittoäänestys ja muu yhdistyksen jäsenten päätöksenteko voitaisiin järjestää niin, että jäsenet käyttävät äänivaltaansa tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen kautta vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa säädetään postiäänestyksestä ja erillisistä äänestystilaisuuksista.

Yhdistyksen tarkastuksen osalta ehdotetaan, että maallikkotilintarkastus korvataan toiminnantarkastuksella, joka vastaa hyvää maallikkotilintarkastustapaa ja joka olisi pa-

kollinen yhdistyksessä, jossa ei ole KHT- tai HTM-tilintarkastajaa. Lisäksi KHT- ja HTM-tilintarkastajan käyttövelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se vastaa muita yksityisoikeudellisia yhteisöjä koskevia vaatimuksia.

Lisäksi yhdistyslakiin ehdotetaan selvyysvuoksi nykyistä oikeustilaa vastaavat nimenomaiset säännökset yhdistyksen jäsenten yksimielisestä päätöksestä sekä hallituksen tehtävistä kirjanpidon ja varainhoidon osalta.

Valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivän yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta helpotetaan siten, että puolueen jäsenjärjestön ja -yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikka voi olla toisessa valtiossa. Puolueen hallituksen jäsenten asuinpaikan pitäisi edelleen olla Suomessa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö	3
1.2 Käytäntö	4
1.3 Nykytilan arviointi	6
Kansalaistoiminnan ja yhdistysten toimintaympäristön kehitys	6
Sähköinen osallistuminen yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen	6
Yhdistyksen jäsenten yksimielinen päätös ilman kokousta	7
Hallituksen tehtävät kirjanpidon ja varainhoidon osalta	7
Yhdistyksen tarkastus.....	7
Valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivän yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikka	8
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	9
2.1 Tavoitteet	9
2.2 Keskeiset ehdotukset.....	9
Etäosallistuminen yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen	9
Yhdistyksen jäsenten yksimielinen päätös ilman kokousta.....	10
Yhdistyksen hallituksen tehtävien selventäminen.....	10
Yhdistyksen tarkastus.....	10
Valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäseniä koskeva asuinpaikkavaatimus	11
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	11
3.1 Taloudelliset vaikutukset	11
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	12
3.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	12
4 ASIAN VALMISTELU	13
4.1 Valmisteluvaiheet.....	13
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	13
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	15
1.1 Yhdistyslaki	15
1.2 Tilintarkastuslaki.....	21
1.3 Puoluelaki.....	21
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	21
3 VOIMAANTULO	21
LAKIEHDOTUKSET	22
Laki yhdistyslain muuttamisesta	22
Laki tilintarkastuslain 57 §:n muuttamisesta	26
Laki puoluelain muuttamisesta	27
LIITE	28
RINNAKKAISTEKSTIT	28
Laki yhdistyslain muuttamisesta	28
Laki tilintarkastuslain 57 §:n muuttamisesta	37
Laki puoluelain muuttamisesta	38

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö

Perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy muun muassa oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Yhdistyksillä on sisäisissä asioissaan toimintavapaus, jota usein kutsutaan yhdistysautonomiaksi.

Perustuslain 13 §:n 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Nykyinen yhdistyslaki (503/1989) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1990. Yhdistysrekisteri siirrettiin 1 päivänä tammikuuta 1995 oikeusministeriöstä Patentti- ja rekisterihallitukseen (laki 1177/1994). Muut yhdistyslain muutokset ovat pääosin teknisiä muutoksia, jotka ovat liittyneet muun lainsäädännön muutoksiin.

Yhdistyslain sääntely on muuhun yksityisoikeudellisia yhteisöjä koskevaan sääntelyyn verrattuna vähemmän yksityiskohtaista. Tämä on ollut tietoinen valinta, jolla on haluttu turvata se, että yhdistyksille jää tarvittava liikkumavara itse määrätä asioistaan. Laissa säädetään sekä rekisteröidyistä että rekisteröimättömistä yhdistyksistä.

Yhdistyslain lähtökohtana on, että päätösvalta kuuluu jäsenille, jotka käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa. Yhdistyksen säännöissä voidaan antaa päätösvaltaa myös valtuutetuille, joiden lukumäärä, toimikausi, valitsemistapa ja tehtävä määritellään yhdistyksen säännöissä. Jos säännöissä on annettu päätösvaltaa valtuutetuille, myös nämä käyttävät päätösvaltaansa kokouksessa.

Yhdistyslain 23 §:n mukaan tietyt tärkeimmät asiat – esimerkiksi sääntöjen muuttaminen, hallituksen tai sen jäsenten taikka tilintarkastajan valinta tai erottaminen, tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen ja yhdistyksen purkaminen – on aina päätettävä yhdistyksen tai, jos säännöissä niin määrätään, valtuutettujen kokouksessa. Muiden asioiden osalta yhdistyksen säännöissä voidaan yhdistyslain 17 §:n 2 momentin mukaan määrätä, että jäsenet

käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse. Lisäksi yhdistyslain 19 §:n mukaan liittomuotoisissa yhdistyksissä päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä, mikä tarkoittaa päätösvalan antamista liittorakenteen kautta jäseninä oleville yksityisille henkilöille, vaikka nämä eivät olekaan suoraan jäseninä liitossa. Myös liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse.

Kokouksella tarkoitetaan yhdistyslaissa perinteistä fyysistä kokousta, jossa osanottajat kokoontuvat tiettyyn kokouspaikkaan tietynä aikana, eikä esimerkiksi niin sanottua virtuaalikokousta, jossa osanottajat ovat yhteydessä toisiinsa pelkästään tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Yhdistyslaissa ei ylipäätään tunneta mahdollisuutta päätöksentekoon käyttämällä apuna tietoliikenneyhteyttä tai muuta teknistä apuvälinettä. Siten yhdistyksen jäsenten päätöksenteko ei ole mahdollista samalla tavoin teknisten apuvälineiden avulla kuin esimerkiksi osakeyhtiön yhtiökokoukseen tai osuuskunnan kokoukseen osallistuminen (osakeyhtiölain (624/2006) 5 luvun 16 §:n 2 momentti ja osuuskuntalain (1488/2001) 4 luvun 9 §:n 2 momentti).

Yhdistyksen hallintoa koskevat yhdistyslain säännökset ovat verraten yleisluontoiset. Keskeinen toimielin on hallitus, jonka tehtävänä on lain ja yhdistyksen sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoitaa yhdistyksen asioita. Yhdistyslaissa ei ole säännöksiä hallituksen alaisesta toimeenpanevasta elimestä, joka huolehtisi yhdistyksen päivittäisestä hallinnosta vastaavaan tapaan kuin esimerkiksi osakeyhtiön tai osuuskunnan toimitusjohtaja. Käytännössä monien yhdistysten säännöissä on määrättyä työsuhteessa olevasta johtavasta toimihenkilöstä, josta saatetaan käyttää esimerkiksi nimitystä toiminnanjohtaja, toimitusjohtaja tai pääsihteeri.

Yhdistysten tilintarkastukseen on 1 päivänä tammikuuta 1995 alkaen sovellettu kaikkia yhteisöjä koskevaa tilintarkastuslakia (936/1994; *vanha tilintarkastuslaki*), joka puolestaan kumottiin uudella 1 päivänä hei-

näkuuta 2007 voimaan tulleella tilintarkastuslailla (459/2007; *uusi tilintarkastuslaki*). Uudella tilintarkastuslailla vapautettiin pienimmät yhteisöt lakisääteisestä tilintarkastuksesta, jota tämän jälkeen voivat suorittaa vain auktorisoidut tilintarkastajat (KHT- ja HTM-tilintarkastajat). Uuden tilintarkastuslain siirtymäsäännösten mukaan lain säännösten estämättä yhdistyksessä sovelletaan kuitenkin yhä kumotun tilintarkastuslain säännöksiä niin sanotun maallikkotilintarkastajan valintaan ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaan tilintarkastukseen. Tilintarkastuslain uudistuksesta tällä tavoin päättäessään eduskunta edellytti yhdistysten tarkastusta koskevien säännösten välitöntä uudistamista niin, että myös yhdistyksissä tarkastus voidaan suorittaa sekä yhdistyksen sisäisiä että ulkopuolisia tarpeita varten tarkoituksenmukaisella tavalla (EV 293/2006 vp).

1.2 Käytäntö

Rekisteröityjä yhdistyksiä on Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterissä noin 127 000. Rekisteröimättömiä yhdistyksiä arvioidaan olevan useita kymmeniä tuhansia.

Yhdistyskäytännöstä on eri toimintamuodot kattavia tilastotietoja vain verohallinnon asiakkaista. Voidaan olettaa, että verohallinnon rekistereissä olevien 42 509 yhdistyksen tiedot kuvaavat ainakin suuntaa antavasti toiminnan taloudellisen laajuuden ja aktiivisuuden suhteen merkittävimpiä yhdistyksiä.

Vuonna 2008 verohallinnolle teki ilmoituksen 18 300 yleishyödyllistä yhdistystä, joista osa ei ilmoittanut jäsenmäärää, tuottoja, taseen loppusummaa tai palkan ja palkkioiden saajien lukumäärää. Vuoden 2008 ilmoitusten perusteella noin 1 900 yhdistyksessä oli enintään 20 jäsentä, 2 700 yhdistyksessä 21–50 jäsentä, 2 400 yhdistyksessä 51–100 jäsentä, 4 200 yhdistyksessä 101–500 jäsentä, 720 yhdistyksessä 501–1 000 jäsentä ja 660 yhdistyksessä yli 1 000 jäsentä.

Vuonna 2008 ilmoituksen tehneistä yleishyödyllisistä yhdistyksistä yli 80 %:ssa yhteenlasketut tuotot (toiminta-avustus mukaan lukien) olivat enintään 200 000 euroa. Tuotot olivat enintään 50 000 euroa 10 100 yhdistyksessä, 50 001–100 000 euroa 1 800 yh-

distyksessä, 100 001–200 000 euroa 1 330 yhdistyksessä, 200 001–500 000 euroa 1 280 yhdistyksessä, 500 001–1 000 000 euroa 540 yhdistyksessä ja yli 1 000 000 euroa 930 yhdistyksessä. Taseen loppusumma oli enintään 100 000 euroa kahdessa kolmasosassa ilmoituksen tehneistä yhdistyksistä. Taseen loppusumma oli enintään 100 000 euroa 12 140 yhdistyksessä, 100 001–200 000 euroa 1 060 yhdistyksessä, 200 001–500 000 euroa 760 yhdistyksessä, 500 001–1 000 000 euroa 340 yhdistyksessä ja yli 1 000 000 euroa 540 yhdistyksessä. Enintään kolme työntekijää (mukaan lukien muut palkkaan rinnastuvan suorituksen saajat) oli 2 700 yhdistyksellä, 2 000 yhdistyksellä 4–10, 2 350 yhdistyksellä 11–50 ja 840 yhdistyksellä yli 50. Tästä joukosta päätoimen palkkaa saaneita oli 52 900.

Yhdistystoiminnalla on suuri yhteiskunnallinen merkitys, vaikka kansalaisten kiinnostus osallistua aktiivisesti perinteiseen järjestötoimintaan on viime aikoina jossain määrin vähentynyt. Rekisteröityjä aatteellisia yhdistyksiä on muun muassa ammattiyhdistystoiminnan, puoluetoiminnan ja kulttuurialojen, harrastustoiminnan sekä sosiaali- ja terveystoiminnan piirissä. Yhdistystoiminta on monilla aloilla organisoitunut suuriksi liittomuotoisiksi yhdistyksiksi, joilla on lukuisia jäsenyhdistyksiä, usein vielä monessa portaassa. Toisaalta osa yhdistyksistä voi olla hyvinkin pieniä muutaman jäsenen yhdistyksiä, joilla ei ole liittorakennetta. Vain muutamasta henkilöjäsenestä koostuvia yhdistyksiä on tosin suhteellisesti vähemmän kuin muutamasta osakkaasta koostuvia yhtiöitä.

Suomessa on kansainvälisessä mittakaavassa paljon yhdistyksiä. Järjestöosallistuminen on Suomessa edelleen voimissaan ja suomalaiset perustavat edelleen runsaasti uusia yhdistyksiä. Suomalaisten yhdistysjäsenyyksien määrä on kasvanut sitten 1970-luvun ja yhdistyksiin kuulumattomien määrä on pienentynyt. Miehet ja naiset osallistuvat yhdistystoimintaan keskimäärin suunnilleen yhtä aktiivisesti.

Yhdistystoimintaan osallistuminen näyttää jakautuvan melko voimakkaasti sekä sosioekonomisen taustan että iän mukaan. Ylemmät toimihenkilöt ovat aktiivisimpia yhdistysosallistujia, osallistumisen ollessa al-

haisinta työttömien joukossa. Haasteita yhdistystoiminnan tulevaisuudelle tuo nuorten suhteellisen passiivinen osallistuminen yhdistystoimintaan. Nuoret osallistuvat aktiivisesti sekä urheiluseuroihin että nuorisojärjestötoimintaan. Muunlainen yhdistystoiminta ei sen sijaan näytä kiinnostavan nuorisoa. Järjestöosallistuminen on murroksessa, etenkin uusien poliittisten ja yhteiskunnallisten järjestöjen määrä on laskussa tai jopa romahtanut samaan aikaan kun harrastus- ja kulttuurijärjestöjen määrä kasvaa. Myös taloudellisesti ammattillisten yhdistysten määrä on pudonnut samalla kun sosiaali- ja terveystalouden yhdistysten määrä on kasvanut. Yhdistysosallistuminen kilpailee nykyään ajankäytöstä monien muiden vapaa-ajanviettomahdollisuuksien kanssa. Samalla internet-yhteisöt kilpailevat ihmisten ajankäytöstä perinteisen yhdistystoiminnan kanssa. Tämä pätee erityisesti nuorten kohdalla. Yhdistyslaitosta kohtaan esiintyy myös paineita ammattimaistumisen ja palveluntarjonnan suuntaan, jolloin on riski, että yhdistysjäsenten ja yhdistysten perinteinen rooli osittain saattaa hämärtyä.

Uudet yhdistykset ovat usein pieniä. Niillä on pienet resurssit ja ne kiinnittyvät yhä löyhemmin yhteiskunnallisiin toimijoihin. Uudet yhdistykset erikoistuvat ja eriytyvät, jolloin myös esimerkiksi pienten ryhmien harrastusmuodot saavat omat yhdistyksensä. Uudet yhdistykset eivät usein enää ole yhtä tiiviisti sidoksissa laajoihin kansanliikkeisiin ja poliittisen päätöksenteon kanaviin. Toisaalta sekä suurilla että pienillä yhdistyksillä on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä – pienet herättävät aktivismin ja suuret kykenevät välittämään ja toteuttamaan yhteiskunnassa jäsenkunnalle tärkeitä tehtäviä.

Perinteisen yhdistystoiminnan rinnalle on noussut yhä enemmän epämuodollisia ja ”kevyitä” vaikuttamisen tapoja, jotka eivät välttämättä kanavoidu olemassa olevien rakenteiden ja järjestöjen kautta tapahtuvaksi yhteiskunnalliseksi vaikuttamistyöksi. Epämuodolliselle kansalaistoiminnalle on ominaista siirtyminen yhteiskunnallisuudesta henkilökohtaisiin ja pitkäjänteisiin projektimaisiin vaikuttamistapoihin. Uusien osallistumiskanavien syntyyn on vaikuttanut sekä yleinen yhteiskuntakehitys, joka korostaa yksilöllisyyttä ja projektimaisuutta että tekno-

loginen kehitys kuten internet, joka mahdollistaa entistä nopeamman ja vaivattomamman yhteydenpidon kansalaisten välillä paikallisesti ja globaalisti. Epämuodollisen kansalaistoiminnan korostuminen asettaa haasteita ja luo mahdollisuuksia demokratian kannalta. Epämuodollinen kansalaistoiminta ja verkko-osallistuminen luovat ihmisille uusia osallistumismahdollisuuksia ja kokemuksia. Epämuodolliseen osallistumiseen perustuva kansalaistoiminta on monipuolista, se madaltaa ihmisten kynnyksiä osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamistyöhön ja tarjoaa luontevan alustan poliittiselle mobilisaatiolle. Epämuodollinen kansalaistoiminta asettaa haasteita demokratian toimivuudelle, sillä se kilpailee perinteisen järjestöosallistumisen kanssa. Epämuodollinen kansalaistoiminta ei automaattisesti korvaa järjestötoiminnan roolia muun muassa hallinnon yhdistyskeskeisen toimintakulttuurin vuoksi. Yhteiskunnallisen järjestötoiminnan suhteellisen merkityksen vähentyminen asettaa haasteita hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutukselle. Epämuodollisessa kansalaistoiminnassa valta ja vastuu eivät välttämättä kohtaa ja toiminnan tuloksia on usein vaikeata mitata.

Suomi on pitkään nähty yhtenä tietoyhteiskuntakehityksen kärkimäärä ja on sitä edelleen internet-yhteyksien ja verkkopalvelujen suhteen. Opiskelijoista ja työikäisistä valtaosa käyttää internetiä päivittäin. Sen sijaan eläkeläisten osalta käyttö on vähäisempää. Internetissä aktiivisesti toimivat ovat pääasiassa verkon ulkopuolellakin aktiivisesti toimivia. Heille internet on lähinnä perinteistä toimintaa täydentävä muoto. Kuitenkin nuorten kohdalla on huomattavissa verkon aktivoivan myös muutoin passiivisia kansalaisia osallistumaan. On todennäköistä, että verkossa olevat osallistumiskäytännöt lisääntyvät ja saavat yhä suuremman joukon käyttäjiä.

Käytettävissä olevat selvitykset vahvistavat kuvaa muuttuvasta kansalaisyhteiskunnasta, jonka tunnuspiirteitä ovat vahva polarisoituminen iän, koulutuksen ja sosio-ekonomisen aseman mukaan. Perinteiset osallistumismuodot eivät puhuttele uusia sukupolvia, uudet verkko-osallistumisen kanavat ja muut epämuodollisen kansalaistoiminnan ilmenemismuodot vastaavat sen sijaan uusien sukupolvien muuttuviin odotuksiin. Vielä on kui-

tenkin vaikea ennustaa, miten esimerkiksi verkossa tapahtuva tai muu epämuodollinen osallistuminen yleistyy (Suomalaiset osallistujina Katsaus suomalaisen kansalaisvaikutamisen tilaan ja tutkimukseen, 2009, s. 14–19).

1.3 Nykytilan arviointi

Kansalaistoiminnan ja yhdistysten toimintaympäristön kehitys

Yhdistyslain voimassaoloaikana on saatu runsaasti kokemusta lain soveltamisesta käytännössä. Yleisesti ottaen yhdistyslain on arvioitu toimineen suhteellisen hyvin. Kansalais- ja järjestötoiminnan kannalta on myös tärkeää, että siihen keskeisesti vaikuttavalla lainsäädännöllä on tietty pysyvyys. Myönteisenä on pidetty myös sitä, että laki on verratun väljä. Sisäistä toimintakulttuuria on voitu kehittää järjestö- ja liittorakennekohtaisesti. Ei ole ilmennyt tarvetta lain laajaan uudistamiseen.

Lain voimassa oloaikana kansalais- ja järjestötoiminta ja yhdistysten toimintaympäristö muutenkin on muuttunut. Esimerkiksi kansalaisten ja yhdistysten käytettävissä olevat tietoliikenneyhteydet ja -palvelut ovat kehittyneet tavalla, jota ei ole voitu ottaa huomioon voimassa olevaa lakia säädettäessä. Tietoverkoista on tullut keskeinen kommunikatiiväline erityisesti nuorille.

Sähköinen osallistuminen yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen

Voimassa olevan lain perusteella yhdistys ei voi sallia jäsenten osallistuvan yhdistyksen kokoukseen esimerkiksi tietoliikenneyhteyden avulla. Voimassa olevaa lakia säädettäessä ei voitu ottaa huomioon tietoliikenneyhteyksien kehitystä. Esimerkiksi Internet tuli yleisesti tunnetuksi ja laajempaan käyttöön vuosia nykyisen yhdistyslain säätämisen jälkeen. Tällä hetkellä kansalaiset käyttävät tietoliikennevälineitä hyvin yleisesti osallistumiseen sekä päätösten ja sopimusten tekemiseen. Kansalaisten keskinäisistä jokapäiväiseen elämään liittyvistä muista toimista vain tiettyjä perhe- ja perintöoikeudellisia toimia ja kiinteistön kauppaa ei voi tehdä esimerkik-

si sähköisesti. Esimerkiksi osakeyhtiö ja osuuskunta voivat vapaasti päättää, missä laajuudessa ja muodossa ne sallivat etäosallistumisen yhtiökokouksessa tai osuuskunnan kokouksessa. Tiedossa ei ole etäosallistumisen aiheuttamia ongelmia näissä yhteisöissä.

On tarpeen sallia myös yhdistyksen jäsenten päätöksenteossa mahdollisimman laajasti sellaiset yhteydenpito- ja osallistumismuodot, joita kansalaiset yleisesti käyttävät arkielämässään. Voimassa olevan lain rajoitukset voivat osaltaan rajoittaa kansalaisten kiinnostusta osallistua nykyiseen yhdistystoimintaan. Rajoituksista seuraa käytännössä myös, että uudet tietoverkoissa toimivat yhteisöt eivät pääse julkisten tukien piiriin, eivät voi avata pankkitiliä eivätkä kerätä jäsenmaksuja, koska tietoverkkoja jäsenten päätöksenteossa hyödyntävä yhteisö ei voi rekisteröityä yhdistyksenä ja saada oikeushenkilöyttä. Sähköinen osallistumisen ja päätöksenteon käyttöala laajenee olennaisesti tulevaisuudessa.

Ainakin lähivuosina vain osa yhdistyksistä ja järjestöistä voisi käytännössä tarjota jäsenilleen etäosallistumismahdollisuuden, jos sallittaisiin vain etäosallistuminen perinteisen kokouksen aikana. Kokouksen aikaiseen etäosallistumiseen tarvitaan käytännössä sellainen tietoliikennepalvelu, jota suuri osa yhdistyksistä ja kansalaisista ei vielä muuten käytä. Jos sallitaan etäosallistuminen myös ennen kokousta, pienetkin yhdistykset voivat sallia etäosallistumisen esimerkiksi sähköpostin avulla. Ennakoöänten salliminen saattaisi myös alentaa osallistumiskynnystä.

Toisaalta etäosallistumisen salliminen myös kokouksen jälkeen voisi käytännössä saattaa kokoukseen osallistuneet ja ennakoöäniä antaneet jäsenet huonompaan asemaan kuin ne jäsenet, jotka voisivat äänestää kokouksen jälkeen kaiken tuolloin käytettävissä olevan tiedon perusteella. Tämän vuoksi ei ole syytä sallia etäosallistumista kokouksen jälkeen.

Koska etäosallistumisesta yhdistyksen jäsenten päätöksentekoon ei ole laajaa käytännön kokemusta eikä vakiintunutta käytäntöä, valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivien yhdistysten päätöksenteon vakauden vuoksi näissä yhdistyksissä tulisi tässä vaiheessa sallia vain etäosallistuminen kokouksen aikana.

Erityisesti valtakunnallisesti toimivien yhdistysten ja järjestöjen valtuutettujen kokouksen edustavuuden vuoksi on tarpeen, että etäosallistuminen valtuutettujen kokoukseen voidaan järjestää samalla tavalla kuin osallistuminen yhdistyksen kokoukseen.

Yhdistyksen jäsenten yksimielinen päätös ilman kokousta

Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaista säännöstä siitä, että yhdistyksen jäsenet voivat tehdä päätöksiä ilman muodollista kokousta, jos kaikki jäsenet ovat yksimielisiä tällaisesta päätöksentekotavasta. Käytännössä tällainen päätöksentekotapa kuitenkin sallitaan. Kaikkein pienimmissä yhdistyksissä yhdistyksen kokoukselle kuuluvista asioista saatetaan käytännössä päättää esimerkiksi siten, että asioista sovitaan kaikkien jäsenten kesken esimerkiksi sähköpostilla ja näin tehdyistä päätöksistä laaditaan yhdistyksen kokouksen pöytäkirjaksi nimetty asiakirja. Päätöksentekokäytännöt voivat vaihdella huomattavasti, koska laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä ilman kokousta tehtävistä päätöksistä ja asianmukaisen menettelyn noudattaminen edellyttää yhdistysoikeuden asiantuntemusta. Ilman kokousta tehtävistä päätöksistä säädetään nimenomaisesti osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa.

Hallituksen tehtävät kirjanpidon ja varainhoidon osalta

Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä siitä, että hallitus vastaa yhdistyksen hallinnon järjestämisestä. Hyvän yhdistyskäytännön ja oikeuskirjallisuuden mukaan yhdistyksen hallituksen vastuulla kuitenkin on, että yhdistyksessä huolehditaan kirjanpidosta, laaditaan asianmukaisesti tilinpäätös ja pidetään huolta yhdistyksen omaisuudesta (esimerkiksi Halila – Tarasti, Yhdistysoikeus, 2006, s. 481 ja 482). Yhdistyksen hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisen lisäksi kirjanpidon laillisuudesta ja varainhoidon luotettavuudesta, koska yhdistyslaissa ei säädetä sellaisesta yhdistyksen päivittäisestä toiminnasta vastaavasta toimielimestä, joka vastaisi näistä tehtävistä esimerkiksi osakeyhtiön tai

osuuskunnan toimitusjohtajaa vastaavalla tavalla. Nykyisin yhdistyksen hallituksen jäsenen perustehtävien selvittäminen edellyttää yhdistysoikeudellista asiantuntemusta tai perehtymistä oikeuskirjallisuuteen. Kirjanpitoon ja varainhoitoon liittyvistä johdon tehtävistä säädetään nimenomaisesti osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa.

Yhdistyksen tarkastus

Tilintarkastuksen sääntely on uudistettu muiden yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden osalta vuonna 2007. Uusi tilintarkastuslaki koskee yhdistyksessä KHT- tai HTM-tilintarkastajan sekä KHT- ja HTM-yhteisön valitsemista tilintarkastajaksi ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaa tilintarkastusta (uuden tilintarkastuslain 57 §:n 3 momentti). Yhdistyksen maallikkotilintarkastajien valintaan ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaan tarkastukseen sovelletaan vanhaa tilintarkastuslakia. Uuden tilintarkastuslain 7 §:n nojalla sellaisessa yhteisössä tai säätiössä, jossa kunnalla tai kuntayhtymällä on määräysvalta, voidaan tilintarkastajaksi valita edellä mainittujen lisäksi myös julkishallinnon ja talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö.

Vanhan tilintarkastuslain perusteella yhdistyksen on valittava KHT- tai HTM-tilintarkastaja, jos vähintään kaksi seuraavista edellytyksistä täyttyy tarkastettavan tilikauden ja sitä välittömästi edeltävän tilikauden aikana: taseen loppusumma on yli 340 000 euroa, liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 680 000 ja yhdistyksen palveluksessa on keskimäärin yli kymmenen henkilöä (vanhan tilintarkastuslain 11 §). Yhdistyksen liikevaihtoon ei lueta sen saamia yleisavustuksia (Kirjanpitolautakunnan yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta). Muihin kirjanpitovelvollisiin yksityisoikeudellisten yhteisöihin ja säätiöihin sovellettavat uuden tilintarkastuslain mukaiset pienemmät rajat ovat: taseen loppusumma on yli 100 000 euroa, liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 200 000 ja kirjanpitovelvollisen palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä (uuden tilintarkastuslain 4 §).

Hyväksyessään uuden tilintarkastuslain eduskunta edellytti (EV 293/2006 vp), että hallitus aloittaa välittömästi yhteistyössä järjestöjen kanssa yhdistysten talouden ja hallinnon tarkastusta koskevien säännösten valmistelun niin, että yhdistyksissä tarkastus voidaan suorittaa sekä yhdistyksen sisäisiä että ulkopuolisia tarpeita varten tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee viivyttämättä tarpeelliset säännökset ja määräykset, joiden perusteella HTM- ja JHTT-tilintarkastajat voivat suorittamansa tutkimuksen ja saamansa käytännön kokemuksen hyväkseen lukien täydentää pätevyytensä KHT- ja HTM-pätevyydeksi ja vastaavasti KHT- ja HTM-tilintarkastajat JHTT-pätevyydeksi siirtymäkauden aikana ja että hallitus valmistelee yhteistyössä KHT-, HTM- ja JHTT-yhdistysten kanssa tilintarkastajien tutkintovaatimusten kokonaisuudistuksen niin, että kaikille tilintarkastajille on yhteinen perustutkinto, jonka jälkeen voidaan erikoistua ja suorittaa erikoistumistutkinnot. Lisäksi hallituksen on huolehdittava siitä, että uuden tilintarkastuslain johdosta rekistereihin tehtävät muutokset hoidetaan joustavasti ja mahdollisimman pienin kustannuksin asiakkaan kannalta.

Uuteen tilintarkastuslakiin perustuvan ilmoituksen tekemistä on helpotettu siten, että pieni yhteisö voi tehdä ilmoituksen tilintarkastuksesta luopumisesta sitä varten laaditulla kaavakkeella ja ilmoituksen käsittelymaksu on murto-osa muista sääntöjen muutoksista perittävästä maksusta. Työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellaan kaikkiin kirjanpitovelvollisiin sovellettavan tilintarkastajajärjestelmän kokonaisuudistusta, jossa tavoitteena on KHT-, HTM- ja JHTT-tilintarkastajatutkintojen yhteensovittaminen. Selvitysmiehen loppuraportin on määrä valmistua vuoden 2009 loppuun mennessä.

Vanhan tilintarkastuslain 10 §:n mukaan myös yhdistyksen maallikkotilintarkastajalla tulee olla sellainen laskentatoimen, taloudellisten ja oikeudellisten asioiden sekä tilintarkastuksen tuntemus ja kokemus kuin yhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Käytännössä suurin osa nykyisistä maallikkotilintarkastajista ei tiedä, että heidän suorittamaansa tar-

kastukseen sovelletaan lähtökohtaisesti ammattitilintarkastusta varten muotoutunutta vanhan tilintarkastuslain mukaista hyvää tilintarkastustapaa.

Ero auktorisoitujen tilintarkastajien ja maallikkotilintarkastajien välillä on entisestään kasvanut toimintaympäristön muuttuessa yhä vaativammaksi. Maallikkotilintarkastajiin ei kohdistu erityisiä koulutus-, kokemus- tai tutkintovaatimuksia eivätkä he ole vastaavan valvonnan kohteena kuin auktorisoidut tilintarkastajat.

Käytännössä maallikkotilintarkastus on yleensä pääasiassa tositetarkastusta ja hallinnon pöytäkirjojen tarkastusta. Tällainen toiminta ei vastaa sitä, mitä tilintarkastuksella tarkoitetaan tilintarkastuslainsäädännössä. Tämä hämärtää tilintarkastuksen tarkoitusta ja edesauttaa epätoivottavalla tavalla niin sanotun odotuskuilun syntymistä sekä hämärtää maallikkotilintarkastajan vastuuta.

Käytännössä mahdollisuus käyttää maallikkotarkastajaa on tärkeä erityisesti pienempien yhdistysten kannalta. Maallikkotarkastus on edullisempaa ja sen laatu ja laajuus voidaan mitoittaa helposti pienen yhdistyksen ja sen sidosryhmien tarpeisiin. Lisäksi pidetään tärkeänä sitä, että kaikissa yhdistyksissä on joko uuden tilintarkastuslain mukainen auktorisoitu tilintarkastaja tai maallikkotarkastaja. Jonkinasteisen tarkastuksen säilyttämisestä kaikissa yhdistyksissä pidetään tarpeellisena yhdistyksen hallinnon ja toiminnan avoimuuden, jäsenten oikeuksien ja kansalaisyhteiskunnan luottamuksen säilyttämisen kannalta.

Valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivän yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikka

Yhdistyslain 10 §:n 2 momentin mukaan niin sanotussa valtiollisessa yhdistyksessä eli yhdistyksessä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, saavat jäseninä olla vain Suomen kansalaiset ja ulkomaalaiset, joilla on asuinpaikka Suomessa, sekä yhdistykset, joissa tai joihin suoraan tai välillisesti kuuluvissa yhdistyksissä on vain edellä mainittuja henkilöitä. Säännöksen tarkoituksena on turvata sitä, että Suomen valtiollisiin asioihin vaikuttavalla

yhdistyksellä on hyväksyttävä kytkentä Suomeen.

Tämän lisäksi yhdistyslain 35 §:n 3 momentissa edellytetään, että valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenenä saa olla vain henkilö, jolla on asuinpaikka Suomessa.

Yhteiskunnan ja kansalaisten elämäntapojen muutoksen myötä osa Suomen valtiollisissa vaaleissa äänioikeutetuista kansalaisista asuu suurimman osan vuodesta ulkomailla. Tästä seuraa, että heidän lakisääteinen asuinpaikkansa on toisessa valtiossa. Valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskevan yhdistyslain säännöksen vuoksi näitä kansalaisia ei voida valita rekisteröidyn puolueen jäsenyhdistyksen tai -järjestön hallitukseen. Tämän vuoksi ulkomailla asuvien kansalaisten Suomeen rekisteröidyn paikallisyhdistyksen hallitukseen on valittava sellaisia Suomessa asuvia henkilöitä, jotka eivät käytännössä osallistu paikallisyhdistyksen toimintaan toisessa valtiossa. Toisessa valtiossa toimivan paikallisyhdistyksen rekisteröiminen Suomessa voi olla tarpeen esimerkiksi sen vuoksi, että yhdistys voisi käyttää puolueen mallisääntöjä tai sen vuoksi, että paikallisyhdistyksen toiminta ja päätöksenteko voidaan järjestää ulkomaille muuttaneiden jäsenten tuntemalla tavalla. Paikallisyhdistyksen rekisteröiminen Suomessa voi olla tarpeen myös siksi, että toisessa valtiossa ei ole yhdistyslakia vastaavaa yhdistyslainsäädäntöä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, että yhdistyslaki entistä paremmin vastaisi erimuotoisten yhdistysten tarpeita sekä nykyaikaisen kansalais- ja järjestötoiminnan vaatimuksia.

Erityisesti tavoitteena on parantaa yhdistyksen jäsenten vaikutusmahdollisuuksia sallimalla tietoliikenneyhteyksien ja muiden teknisten apuvälineiden käyttäminen yhdistyksen kokoukseen osallistumisessa, selvittää hallituksen tehtäviä ja vastuuta yhdistyksen hallinnon järjestämisestä, sallia ulkomailta pysyvästi asuvan henkilön valitseminen myös puolueen paikallisyhdistyksen tai ala-

järjestön hallitukseen sekä uudistaa yhdistyksen tarkastusta koskevat säännökset siten, että erityisesti pienten yhdistysten osalta helpotetaan maallikkotarkastusta järjestämistä vanhan tilintarkastuslain perusteella muotoutuneen hyvän maallikkotilintarkastuskäytännön suuntaisesti.

Erikseen selvitetään täysin tietoverkossa toimivan yhdistystoiminnan, puolueen ja muun järjestön puheenjohtajan suoran vaalin (liittoäänestys) ja muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä toimivan yhdistyksen sekä yhdistysten sulautumisen sääntelytarve.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Etäosallistuminen yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen

Yhdistyslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhdistyksen kokoukseen voi osallistua myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, jos yhdistyksen säännöissä niin määrätään. Edellytyksenä olisi – samaan tapaan kuin muussa yhteisö-lainsäädännössä – että osallistumisoikeus ja äänenlaskennan oikeellisuus voidaan varmistaa perinteiseen kokoukseen verrattavalla tavalla. Osallistumisoikeus voisi olla kokouksen aikana tai ennen kokousta. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtioliisiin asioihin vaikuttaminen, osallistumisoikeus voi kuitenkin olla vain kokouksen aikana. Säännöissä voitaisiin rajoittaa etäosallistuminen vain tiettyihin kokouksissa käsiteltäviin asioihin kuten henkilövalintoihin.

Ehdotuksen mukaan yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä teknisen apuvälineen käyttämisestä päätöksenteossa myös niissä tilanteissa, joissa nykyisin voidaan määrätä jäsenäänestyksestä erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse, sekä liittoäänestyksen toteuttamisesta teknisen apuvälineen avulla.

Kokoukseen osallistuminen teknisen apuvälineen avulla olisi vain perinteisen kokousosallistumisen vaihtoehto. Asioissa, jotka lain mukaan on päätettävä kokouksessa, olisi siten aina pidettävä myös perinteinen kokous.

Yhdistyksen kokouksen osalta ehdotetut muutokset koskisivat myös valtuutettujen kokousta.

Yhdistyksen jäsenten yksimielinen päätös ilman kokousta

Yhdistyslakiin ehdotetaan lisättäväksi selvyyden vuoksi nimenomainen säännös siitä, että yhdistyksen kaikkien jäsenten suostumuksella yhdistyksen kokoukselle kuuluva päätös voidaan tehdä ilman muodollista kokousta. Ehdotus vastaa nykyistä oikeustilaa, joka ei ilmene yhdistyslaista. Koska päätökseen vaaditaan koko jäsenkunnan yksimielisyys, päätöksentekotapaa voidaan käyttää vain pienissä yhdistyksissä. Jos yksikin jäsen kieltäytyy yksinkertaistetusta päätöksenteosta, asia on käsiteltävä kokouksessa.

Ehdotus vähentää tarpeettomien kokousten pitämistä silloin, kun yhdistyksen kaikki jäsenet ovat yksimielisiä. Ehdotus saattaa pienet yhdistykset keskenään tasavertaisempaan asemaan, kun yksimielisiä päätöksiä voidaan tehdä helpommin ilman yhdistysoikeuden asiantuntemusta.

Yhdistyksen hallituksen tehtävien selventäminen

Yhdistyslakiin ehdotetaan lisättäväksi selvyyden vuoksi nimenomaiset säännökset hallituksen tehtävistä kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisen osalta. Ehdotus vastaa nykyistä oikeustilaa ja hyvää yhdistyskäytäntöä, mikä ei ilmene yhdistyslaista.

Ehdotus selventää hallituksen jäsenten tehtäviä ja vastuuta. Ehdotuksen perusteella hallituksen jäsenen ja jäseneksi aikovan sekä yhdistyksen jäsenten ja sidosryhmien on helpompi selvittää hallituksen jäsenen tehtävät ja vastuu ilman yhdistysoikeuden asiantuntemusta.

Yhdistyksen tarkastus

KHT- ja HTM-tilintarkastajan käyttövelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että yhdistyksellä on oltava KHT- tai HTM-tilintarkastaja, jos yhdistys täyttää vähintään kaksi seuraavista kolmesta raja-arvosta: taseen loppusumma on yli 100 000 euroa (nykyisin 340 000 euroa), liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 200 000 euroa (680 000 euroa) ja palveluksessa on keskimäärin enemmän kuin kolme henkilöä (yli 10 henkilöä).

Toisaalta pienen yhdistyksen ei tarvitse valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua auktorisoitua tilintarkastajaa. Pienellä yhdistyksellä tarkoitetaan yhdistystä, jossa täyttää enintään yksi edellä mainituista raja-arvoista: Yhdistyksen liikevaihtoon ei kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan lueta yhdistyksen saamia yleisavustuksia. Ehdotus vastaa muiden yksityisten yhteisöjen osalta voimassa olevaa sääntelyä.

Jos yhdistys ei valitse tilintarkastajaa, sen pitäisi kuitenkin valita toiminnantarkastaja, joka käytännössä vastaa nykyistä maallikkotilintarkastajaa. Yhdistysten toiminnantarkastuksen pääasiallinen sisältö vastaa hallituksen esityksessä uudeksi asunto-osakeyhtiölaiksi (HE 24/2009 vp) ehdotettua toiminnantarkastusta. Asunto-osakeyhtiölakiehdotuksesta poiketen yhdistyksen pitäisi aina valita toiminnantarkastaja, jos sillä ei ole tilintarkastajaa.

Yhdistyslaissa ei säädetä vastaavista vähemmistön oikeussuojakeinoista kuin muissa yhteisölaeissa. Yhdistysten toiminnan kannalta usein olennaisten avustusten jatkumisen ja mahdollisen palautusvelvollisuuden kannalta on olennaista, että yhdistys käyttää varat avustuksen ehtojen mukaisesti. Näistä syistä on perusteltua, että pienenkin yhdistyksen on aina valittava toiminnantarkastaja, jos sillä ei ole tilintarkastajaa.

Tarkoitus on, että toiminnantarkastajaa ja toiminnantarkastusta koskevat vaatimukset vastaisivat nykyistä hyvää maallikkotilintarkastuskäytäntöä. Yhdistyksen ei tarvitse muuttaa sääntöjään toiminnantarkastajan käyttöön siirtymisen yhteydessä.

Toiminnantarkastus eroaa tilintarkastuksesta erityisesti kahden seikan osalta. Toiminnantarkastajalle ei ehdoteta tilintarkastajia koskevia vaatimuksia vastaavia ammatillisia kelpoisuusvaatimuksia. Lisäksi toiminnantarkastuksen suorittamiseen ja toiminnantarkastajan lausuntoon ei sovelleta tilintarkastusta koskevia laajoja ja yksityiskohtaisia kansainvälisiä normistoja. Ehdotuksessa on otettu huomioon se, että toiminnantarkastajaa valittaessa käytettävissä on usein vain sellaisia yhdistyksen hallintoon kuulumattomia jäseniä, jotka nauttivat yhdistyksen muiden jäsenten luottamusta, mutta joilla ei ole edes vanhan tilintarkastuslain vaatimusten mu-

kaista laskentatoimen ja tilintarkastuksen osaamista.

Toiminnantarkastajan tehtävänä on tarkastaa yhdistyksen talous ja hallinto siinä laajuudessa kuin se on tarpeen yhdistyksen koko ja toiminnan luonne huomioon ottaen. Toiminnantarkastus on laillisuustarkastusta eikä toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastusta tai arviointia. Toiminnantarkastajan olisi oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan.

Toiminnantarkastajan on annettava tarkastuksestaan kirjallinen toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Tarkastuksen ja kertomuksen sisällön yksityiskohdat muotoutuvat yhdistyskäytännössä. Yhdistyksen säännöissä ja yhdistyksen kokouksen päätöksellä voidaan määrittää tarkemmin tarkastusta. Myös järjestöt ja yhdistyksille avustuksia myöntävät tahot voivat antaa toiminnantarkastusta koskevia ohjeita ja suosituksia. Suotavaa on, että ohjeissa ja suosituksissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon asunto-osakeyhtiöissä muodostuva hyvä toiminnantarkastuskäytäntö, jotta käytännöt kehittyvät mahdollisimman yhdenmukaisiksi. Tilintarkastaja ja toiminnantarkastaja antavat aina erilliset tarkastuskertomukset. Toiminnantarkastajan vahingonkorvausvastuu määräytyisi vastaavien perusteiden mukaan kuin yhdistyksen hallituksen jäsenen ja tilintarkastajan vastuu.

Ehdotettu toiminnantarkastuksen sääntely ei ole yhtä yksityiskohtaista kuin nykyisin maallikkotilintarkastukseen sovellettava vanha tilintarkastuslaki ja asunto-osakeyhtiölakiin ehdotettu toiminnantarkastuksen sääntely. Ehdotetun sääntelyn periaatteet sekä tarkastuksen ja kertomuksen sisältöä koskevat pääsäännöt vastaavat kuitenkin asunto-osakeyhtiölakiin ehdotettua sääntelyä. Valittu sääntelytapa on sopusoinnussa sen kanssa, että yhdistyksen hallintoa ei ole säännelty yksityiskohtaisesti yhdistyslaissa.

Valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäseniä koskeva asuinpaikkavaatimus

Yhdistyslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tästä laista poistetaan valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivän yhdistyksen

hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskeva erityissäännös ja vastaava säännös lisätään puoluelakiin (10/1969). Muutoksen seurauksena rekisteröidyn puolueen jäsenjärjestön ja yhdistyksen hallituksen jäseneksi voidaan valita henkilö, jonka pysyvä asuinpaikka on toisessa valtiossa. Voimassa olevan yhdistyslain mukaan tällaisen järjestön tai yhdistyksen hallituksen puheenjohtajalla on kuitenkin oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patenttija rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä. Sama koskee muun valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivän yhdistyksen hallituksen jäsenten asuinpaikkaa.

Puolueen hallituksen jäsenten asuinpaikkavaatimus säilyy ennallaan.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukseen osallistumisesta ehdotettujen säännösten taloudelliset vaikutukset yhdistyksille eivät ole merkittäviä. Yhdistyksen päätöksentekoa koskevat ehdotuksen säännökset merkitsevät, että yhdistyksillä olisi aikaisempaa suuremmat mahdollisuudet valita, minkälaisia päätöksentekomenettelyjä voidaan käyttää. Valintaan vaikuttavat luonnollisesti muun muassa eri päätöksentekomuotojen ja niiden edellyttämien teknisten ratkaisujen kustannukset. Laajentuva valinnanvapaus voi joissakin tilanteissa johtaa kustannussäästöihin yhdistysten kannalta. Toisaalta säästöt voivat olla harvinaisempia tai vähäisempiä puolueissa ja niiden jäsenjärjestöissä ja yhdistyksissä, koska vain kokouksen aikana toteutettavan etäosallistumisen järjestäminen voi olla ainakin lähitulevaisuudessa kalliimpaa kuin muille yhdistyksille sallittavan ennen kokousta tapahtuvan etäosallistumisen järjestäminen. Suurin osa Suomen asukkaista voisi käyttää etäosallistumismahdollisuutta nykyisin käytössään olevilla yhteydenpitokeinoillaan silloin, kun yhdistys sallii osallistumisen myös ennen kokousta. Toisaalta etäosallistuminen vain kokouksen aikana voi ainakin lähitulevaisuudessa edellyttää jäseneltä lisäpanostusta tietoliikennelaitteisiin tai niiden käyttöön.

Ehdotettu hallituksen jäsenen tehtävien sääntely vastaa nykyistä oikeustilaa eikä siten muuta vastuuta. Nykyistä selvemmän sääntelyn perusteella hallituksen ja yhdistyksen jäsenen, tilintarkastajan, toiminnantarkastajan ja yhdistyksen sidosryhmien on helpompi saada oikea kuva hallituksen jäsenen tehtävistä ja vastuusta ilman yhdistysoikeuden asiantuntemusta.

KHT- ja HTM-tilintarkastajan käyttövelvollisuuden laajentaminen lisää jossain määrin niiden yhdistysten tilintarkastuskuluja, joiden taseen loppusumma on 100 000—340 000 euroa, liikevaihto tai vastaava tuotto on 200 000—680 000 euroa tai palveluksessa on keskimäärin enemmän kuin 4—10 henkilöä. Toisaalta huomattava osa näistä yhdistyksistä käyttää nykyisinkin KHT- tai HTM-tilintarkastajaa yhdistyksen saamien avustusten ehtojen vuoksi tai muusta toimintaan tai jäsenen tiedontarpeisiin liittyvästä syystä.

Toiminnantarkastusta koskevat säännökset helpottavat nykyisen hyvän maallikkotilintarkastuskäytännön jatkumista, joten uusilla säännöksillä ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia verrattuna nykytilanteeseen. Myös muutosta koskeva siirtymävaihe hoidettaisiin siten, ettei yhdistysten ole pakko muuttaa sääntöjään eikä niille siten aiheudu erityisiä sääntömuutoksista johtuvia kustannuksia.

Puolueen jäsenjärjestön ja -yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskevan vaatimuksen lieventäminen helpottaa Suomen ulkopuolella toimivan jäsenyhdistyksen tai -järjestön hallituksen jäsenten valintaa ja hallituksen toimintaa ja vähentää jossain määrin hallintokustannuksia.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yhdistyksille ehdotettavat mahdollisuudet määrätä säännöissään eräistä asioista tavalla, joka ei aikaisemmin ole tullut kyseeseen, voi jollain aikavälillä johtaa yhdistyksissä päätettävien sääntömuutosten lievään lisääntymiseen. Tämä voi vaikuttaa yhdistysrekisteriviranomaisen käsiteltäväksi tuleviin asiamääriin. Vaikutus voidaan kuitenkin arvioida niin

vähäiseksi, ettei sillä ole olennaista merkitystä yhdistysrekisterin toiminnan kannalta. Myös asuinpaikkavaatimuksen muutoksen vaikutus yhdistysrekisterin toimintaan on vähäinen.

3.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Yhdistyksen päätöksentekoa koskevien säännösten saattaminen teknisen kehityksen edellyttämälle tasolle lisää kansalaisten käytävissä olevia osallistumismahdollisuuksia ja kansalaisten osallistumista järjestötoimintaan. Muutoksella on merkitystä erityisesti nuorten järjestötoimintaan osallistumisen kannalta. Sitä, kuinka suurta konkreettista merkitystä tällaisella yksittäisellä lainmuutoksella on kansalaistoiminnan aktivoimisen kannalta, on kuitenkin vaikea ennakoida.

Hallituksen tehtävien selvittäminen on edistää yhdistystoiminnan avoimuutta ja vastuullisuutta. Ehdotetun sääntelyn perusteella hallituksen jäsenen ja jäseneksi aikovan sekä yhdistyksen jäsenten ja sidosryhmien on helpompi selvittää hallituksen jäsenen tehtävät ja vastuu.

Yhdistyksen tilintarkastusta koskevien vaatimusten tiukentamisesta seuraa, että nykyistä useammin yhdistyksen kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon lainmukaisuuden varmentaa auktorisoitu tilintarkastaja. Yhdistysten toiminnantarkastusta koskevat säännökset turvaavat sen, että yhdistysten talouden ja hallinnon tarkastus voidaan jatkossakin toteuttaa kullekin yhdistykselle mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla yhtäältä yhdistyksen sisäisiä ja toisaalta sen ulkoisia tarpeita ajatellen. Siten kyseiset säännökset osaltaan turvaavat kansalaisyhteiskunnan kannalta tärkeän järjestötoiminnan mahdollisimman häiriötöntä jatkuvuutta.

Hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskevan vaatimuksen helpottamisen myötä esimerkiksi toiseen valtioon muuttaneet suomalaiset voivat osallistua nykyistä helpommin ja avoimemmin oman paikallisyhdistyksensä hallintoon. Muutos voi lisätä ulkosuomalaisen kiinnostusta Suomen valtiollisiin asioihin vaikuttavaan yhteiskunnalliseen toimintaan.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet

Matti Vanhasen I hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman yhteydessä, valtioneuvoston periaatepäätöksessä kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä (8.3.2007) ja Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportissa (Kohti aktiivista kansalaisuutta, OMJU 2005:14) kiinnitettiin huomiota yhdistyslain tarkistustarpeisiin. Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan yhdistyslakia uudistetaan erityisesti hallintoa ja tilintarkastusta sekä päätöksentekoon osallistumisen tapoja koskevilta osin siten, että laki vastaa paremmin nykyaikaisen järjestö- ja kansalaistoiminnan vaatimuksia.

Oikeusministeriössä laadittiin yhdistyslain tarkistamistarpeesta virkatyönä 16.3.2007 päivätty arviomuistio, josta järjestettiin keväällä 2007 laaja lausuntokierros (46 lausuntopyyntöä, 37 lausuntoa). Lausunnonantajat eivät pääsääntöisesti nähneet tarvetta yhdistyslain kokonaisuudistukselle tai muulle laajemmalle uudistukselle (http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Laki_hankkeet/Yhtiooikeus/1172045285650). Oikeusministeriö asetti 8 päivänä marraskuuta 2007 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen yhdistyslain tarkistamisesta.

Työryhmä ehdotti 12 päivänä kesäkuuta 2008 antamassaan mietinnössä yhdistyslain muuttamista siten, että säännöissä voitaisiin määrätä etäosallistumisesta yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukseen esimerkiksi tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Teknisen apuvälineen käyttämisestä voitaisiin määrätä säännöissä myös tilanteissa, joissa jäsenet jo nykyään voivat käyttää päätösvaltaa erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse. Lisäksi työryhmä ehdotti pienten yhdistysten vapauttamista tilintarkastusvelvollisuudesta ja nykyisen maallikkotilintarkastuksen korvaamista toiminnantarkastuksella, jonka voi suorittaa myös muu kuin KHT- tai HTM-tilintarkastaja. Toiminnantarkastus olisi tilintarkastuksen tavoin laillisuustarkastusta, mutta ehdotettu sääntely oli tilintarkastuslain sääntelyä yleisluontoisempaa. Lisäksi työryhmä ehdotti yhdistyslakiin säännöksiä uudesta lakisääteises-

tä toimielimestä eli toimeenpaneavasta johtajasta, joka hoitaa yhdistyksen päivittäistä hallintoa ja on siitä vastuussa. Tällaisen elimen käyttäminen oli ehdotuksen mukaan vapaaehtoista ja siitä olisi määrättävä yhdistyksen säännöissä. Mietinnössä ehdotettiin myös muita vähäisempiä tarkistuksia yhdistyslakiin. Työryhmä katsoi, että sen toimeksianton rajauksen vuoksi erikseen pitäisi valmistella ehdotus valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimuksen lieventämisestä, muun kuin suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä yhdistyksen säännöissä sekä yhdistysten sulautumisesta. Työryhmän mietintöön liittyi eräviä mielipiteitä, jotka koskivat muun muassa etäosallistumisesta yhdistyksen kokoukseen kokousajan ulkopuolella ja toiminnantarkastusta koskevan uuden sääntelyn tarpeellisuutta, tahdonvaltaisuutta ja yksityiskohtaisuutta. Lisäksi erivät mielipiteitä oli toimeenpaneavaa johtajaa koskevan sääntelyn tarpeellisuudesta (http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Laki_hankkeet/Yhtiooikeus/1172045285650).

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Mietinnöstä pyydettiin lokakuun alussa 2008 lausuntoja (määräaika 12.1.2009) 51 puolueelta ja muulta järjestöltä, yhdistykseltä, viranomaiselta, avustustenantajalta ja yhdistyksille hallintopalveluita tarjoavalta taholta. Lisäksi oikeusministeriön internetsivuilla oli kaikille avoin lausunnonantomahdollisuus. Lausunto saatiin 83 taholta. Lausuntoyhteenveto on saatavana oikeusministeriön internetsivuilla (<http://www.om.fi/1238674731933>).

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä työryhmän mietinnön ja lausuntopalautteen sekä kesän ja syksyn 2009 aikana puolueiden ja muiden järjestöjen kanssa käytyjen neuvotteluiden pohjalta. Luonnos hallituksen esitykseksi on toimitettu tiedoksi lausunnonantajille marraskuussa 2009.

Kolme neljäsosaa lausunnonantajista suhtautuu myönteisesti etäosallistumiseen kokouksen aikana tietoliikenneyhteyden avulla. Ajallisesti ennen tai jälkeen varsinaisen kokouksen tapahtuva osallistuminen herätti laa-

jaa vastustusta. Toisaalta osa lausunnonantajista sallisi etäosallistumisen ennen kokousta.

Valtaosa lausunnonantajista on valmis korvaamaan maallikkotilintarkastuksen toiminnantarkastuksella. Enemmistö lausunnonantajista haluaa säilyttää jonkinlaisen tarkastusjärjestelmän myös pienissä yhdistyksissä.

Valtaosa lausunnonantajista ei usko toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn parantavan yhdistysten mahdollisuuksia valita niille parhaiten sopiva hallintomalli. Valtaosan mielestä tällainen hallintomalli ei sovi yhdistyksiin.

Lähes puolet lausunnonantajista vastusti tai piti ongelmallisena tai tarpeettomana sitä, että yhdistyslakiin lisättäisiin nimenomainen säännös jäsenten yksimielisestä päätöksestä ilman muodollista kokousta. Toisaalta kolmasosa lausunnonantajista kannatti tällaista nimenomaista säännöstä tai hyväksyi sen. Noin puolet lausunnonantajista kannatti yhdistyslakiin otettavaa mainintaa hallituksen velvollisuudesta huolehtia siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Neljäsosa lausunnonantajista vastusti ehdotusta.

Työryhmän mietinnössä käsiteltyjen asioiden lisäksi osa lausunnonantajista toivoi puolueiden jäsenyhdistysten hallituksen jäsenten kotipaikkavaatimuksen lieventämistä ja säännöksiä yhdistysten sulautumisesta.

Lausuntopalautteen ja lausuntokierroksen jälkeen saatujen kantojen perusteella työryhmän ehdotusta on muutettu siten, että etä-

osallistuminen yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukseen sallitaan vain ennen kokousta tai sen aikana ja että valtiollisissa yhdistyksissä sallitaan vain etäosallistuminen kokouksen aikana. Lisäksi toiminnantarkastus olisi paikallinen pienessäkin yhdistyksessä, jos yhdistyksellä ei ole auktorisoitua tilintarkastajaa. Yhdistyslaista ehdotetaan poistettavaksi valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskeva vaatimus ja vastaava vaatimus ehdotetaan lisättäväksi puoluelakiin. Työryhmän ehdotuksesta poiketen ei ehdoteta säännöksiä yhdistyksen toimeenpanevesta johtajasta.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä uudeksi asunto-osakeyhtiölaiksi ehdotetaan asunto-osakeyhtiön toiminnantarkastusta koskevia säännöksiä. Tarvittaessa tämän esityksen ja asunto-osakeyhtiölain eduskuntakäsittelyn yhteydessä on huolehdittava toiminnantarkastamista koskevan sääntelyn yhdenmukaisamisesta soveltuvin osin ottaen huomioon toiminnantarkastuksen osittain erilaiset tavoitteet sekä yhdistyslain ja asunto-osakeyhtiölain erilainen sääntelytapa. Lisäksi mainittuun esitykseen sisältyy ehdotus uuden tilintarkastuslain 57 §:n muuttamisesta, jota tarkoittava lakiehdotus sisältyy myös tähän esitykseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Yhdistyslaki

8 §. Säännöt. Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi 38 a §:ssä tarkoitettua toiminnan-tarkastajaa koskevilla maininnoilla. Toimin-tantarkastajasta olisi otettava yhdistyksen sääntöihin vastaavat määräykset kuin tilin-tarkastajasta. Säännöissä olisi ensinnäkin mainittava toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi. Samoin säännöissä olisi määrättävä, milloin toiminnantarkastajat valitaan. Itse lain voimaantulo ei kuitenkaan edellyttäisi yhdistyksiltä sääntöjen muuttamista, mikä ilmenee jäljempänä siirtymäsäännöksistä.

17 §. Jäsenten päätösvalta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan uusia säännöksiä jäsen-ten etäosallistumisesta yhdistyksen kokoukseen. Etäosallistuminen voisi tapahtua ennen kokousta tai kokouksen aikana tietoliikenne-yhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Myös postitse osallistuminen olisi mahdollista. Jos yhdistyksen pääasiallinen tarkoitus on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, etäosallistuminen voidaan sallia vain kokouksen aikana.

Etäosallistumisella ei voitaisi korvata perinteen fyysisen kokouksen järjestämistä, vaan kyseessä olisi osallistumismuoto, jota yhdistys voisi tarjota jäsenilleen tavanomaisen kokousosallistumisen lisäksi. Yhdistys ei siten voisi luopua perinteiseen tapaan kokouksena pidettävästä yhdistyksen kokouksesta eikä esimerkiksi rajoittaa jäsenten mahdollisuutta osallistua sellaiseen kokoukseen. Kokousmuodollisuuksien sivuuttamisesta jäsen-ten ollessa yksimielisiä ehdotetaan säädettäväksi 4 momentissa.

Edellytyksenä etäosallistumisen käyttöön-otolle olisi, että asiasta määrätään yhdistyk-sen säännöissä. Säännöissä olisi lisäksi mää-rättävä etäosallistumisen edellytyksistä. Edel-lytyksistä voitaisiin määrätä hyvin eri tavoin. Tarkoituksena on antaa yhdistyksille mahdol-lisimman laaja vapaus päättää, milloin ja mil-laisia etäosallistumisen keinoja käytetään. Säännöissä voitaisiin esimerkiksi määrätä, et-

tä kokouksiin voi osallistua tietyn tekninen apuvälineen avulla tai että etäosallistuminen on mahdollista vain tietyissä kokouksissa, kuten yhdistyksen syyskokouksissa. Mahdol-lista on myös esimerkiksi määrätä, että har-kintavalta etäosallistumisen tarjoamisessa on kokonaan tai osittain yhdistyksen hallituksel-la. Toisaalta jäsenen oikeus etäosallistua ko-kouksen voisi sääntöjen mukaan olla myös yleinen ja aina jäsenten käytettävissä.

Etäosallistumista koskevat lakia ja sääntöjä täydentävät tarvittavat määräykset on ehdo-tettavan 30 §:n mukaisesti otettava yhdistyk-sen äänestys- ja vaalijärjestykseen. Koska teknistä kehitystä ei yleensä voi luotettavasti arvioida, useimmissa tilanteissa onkin pidet-tävä tarkoituksenmukaisena järjestelyä, jossa säännöissä vain suhteellisen yleisesti määrä-tään tietyn osallistumismuodon sallittavuudesta ja päätetään tarkemmista määräyksistä äänestys- ja vaalijärjestyksessä. Siltä osin, kuin yhdistyksen säännöt tai sen äänestys- ja vaalijärjestyksään eivät sisällä asiaa koskevia määräyksiä, päättää etäosallistumisen järjes-tämiseen liittyvistä käytännön seikoista yleensä hallitus, ellei yhdistyksen kokous tai valtuutetut ota asiaa päätettäväkseen.

Etäosallistumisen eri muodot eivät sulje toisiaan pois, vaan niitä voidaan käyttää myös rinnakkain. Esimerkiksi on mahdollista tarjota etäosallistumista yhtäältä postitse ja toisaalta tietoliikenneyhteyden avulla taikka yhtäältä tietoliikenneyhteyden ja toisaalta muun teknisen apuvälineen avulla.

Ehdotettu säännös mahdollistaa etäosallis-tumisen samanaikaisesti järjestetyn fyysisen kokouksen kanssa (reaaliaikainen osallistu-minen) mutta myös tietynä aikana ennen fyysistä kokousta (ennakko-osallistuminen). Esimerkiksi postitse tapahtuva etäosallistu-minen tapahtuisi käytännössä aina ennen ko-kousta. Yhdistysten tulisi kuitenkin harkita tarkkaan ennen käyttöönottoa, millaisia on-gelmia ennakko-osallistuminen aiheuttaa, kun huomioon otetaan muun muassa päätök-sentekotilanteiden muuttuminen kokouksessa jäsenten aloiteoikeuden käyttämisen johdos-ta. Käytännössä ennakko-osallistuminen so-veltunee parhaiten vaaleihin tai päätöksente-

koon sellaisissa muissa asioissa, joissa vaihtoehdot ovat ennalta suurella varmuudella tiedossa. Yhdistyksen säännöissä voidaan luonnollisesti määrätä, että vain reaaliaikainen etäosallistuminen tulee kysymykseen.

Etäosallistumisen käyttämisen edellytyksenä on, että perinteisellä tavalla järjestetyssä kokouksessa noudatettuihin menettelyihin verrattavalla tavalla voidaan selvittää tällä tavoin osallistuvien jäsenen henkilöllisyys ja äänenlaskennan oikeellisuus. Edellytyksenä ei siten ole se, että nämä asiat voidaan täydellisellä varmuudella selvittää. Edellytyksenä menettelyn käyttämiselle ei myöskään ole se, että näin yhdistyksen kokoukseen osallistuvat jäsenet voivat käyttää esimerkiksi kysely- tai puheoikeuttaan. Olennaista on, että jäsen voi kyseistä osallistumiskeinoa käyttäen luotettavalla tavalla osallistua järjestettyyn äänestykseen. Säännöksessä tarkoitettu tekninen apuväline voi olla esimerkiksi reaaliaikainen kuva- ja ääniyhteys. Etäosallistumisen keinona voi kuitenkin olla myös esimerkiksi muuta kuin reaaliaikaista kuvaa ja ääntä välittävä tietoverkkoyhteys taikka posti, mikäli edellä mainitut edellytykset täyttyvät.

Osallistumisen teknisissä järjestelyissä voi esiintyä erilaisia häiriöitä. Osa häiriöistä voidaan mahdollisesti selvittää esimerkiksi keskeyttämällä kokous korjausten edellyttämäksi ajaksi. On kuitenkin mahdollista, että osa jäsenistä jää häiriön takia vaille mahdollisuutta osallistua kokoukseen. Tällaisen häiriöiden merkitys kokouksen päätösten pätevyydelle jää tapauskohtaisesti ratkaistavaksi yhteisöläinsäädännön ja oikeuskäytännössä muotoutuneiden periaatteiden mukaisesti (ks. KKO 2007:42).

Momenttiin ehdotettavat säännökset etäosallistumisesta koskisivat yhdistyslain 21 §:n huomioon ottaen soveltuvin osin myös valtuutettujen kokousta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyisin 2 momentissa olevat säännökset jäsenäänestyksestä, joka toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse. Näitä täydennettäisiin siten, että jäsenäänestys olisi mahdollista toimittaa myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, jos säännöissä niin määrätään. Jäsenäänestyksen sallittua käyttöalaa ei ehdoteta muutettavaksi, eli tällainen päätöksentekota-

pa ei jatkossakaan olisi mahdollista asioissa, jotka lain 23 §:n 1 momentin mukaan kuuluvat aina yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen päätettäväksi. Selvyyden vuoksi viimeksi mainittu todettaisiin momentissa nimenomaisesti.

Myös ehdotettu 3 momentti on tarkoitettu tulkittavaksi joustavasti siten, että yhdistys voisi vapaasti yhdistää eri päätöksentekomuotoja. Siten momentissa tarkoitettu päätöksenteko olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi yhtäaikaisesti erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse ja tietoliikenneyhteyden kautta. Estettä ei ole sillekään, että jossain asiassa yhdistettäisiin 2 momentissa tarkoitettu kokouspäätöksenteko ja 3 momentissa tarkoitettu kokouksen ulkopuolinen päätöksenteko, jos viimeksi mainittu on 23 §:nkin säännökset huomioon ottaen mahdollinen.

Jos säännöissä määrätään momentissa tarkoitettua päätöksenteosta teknisen apuvälineen avulla, tähän liittyvät lakia ja sääntöjä täydentävät tarvittavat määräykset on ehdotettavan 30 §:n mukaisesti otettava yhdistyksen äänestys- ja vaalijärjestykseen.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi selventävä säännös yhdistyksen kaikkien jäsenten kokousmuodollisuudet sivuuttaen tapahtuvasta yksimielisestä päätöksenteosta. Tämä vastaisi pääosin osakeyhtiölain ja osuuskuntalain samankaltaisia säännöksiä eikä aiheuttaisi olennaista muutosta vallitsevaan oikeustilaan. Tarpeettomien ongelmatilanteiden välttämiseksi tällaisen päätöksenteon edellytykseksi asetettaisiin, että kaikki jäsenet allekirjoittavat päätöksen. Käytännössä säännös tulee yleensä sovellettavaksi vain kaikkein pienimmissä yhdistyksissä.

19 §. Liittoäänestys. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan selvyyden vuoksi lisäystä, jonka mukaan liittoäänestystä ei voida käyttää 23 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Vastaavaa selvennystä ehdotetaan edellä 17 §:n 3 momenttiin.

Pykälän 2 momenttia täydennettäisiin siten, että liittoäänestys voidaan – samaan tapaan kuin ehdotettavassa 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu jäsenäänestys – toimittaa paitsi erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse, myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Jos säännöissä määrätään

liittoäänestyksestä teknisen apuvälineen avulla, tähän liittyvät lakia ja sääntöjä täydentävät tarvittavat määräykset on ehdotettavan 30 §:n mukaisesti otettava yhdistyksen äänestys- ja vaalijärjestykseen.

22 §. Muun päätöksenteon järjestäminen. Pykälään ehdotetussa muutoksessa otetaan huomioon teknisen apuvälineen avulla tapahtuva osallistuminen päätöksentekoon.

23 §. Kokouksessa päätettävät asiat. Pykälää täydennettäisiin siten, että myös toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta päättäminen kuuluisi tilintarkastajaa koskevien vastaavien päätösten tapaan yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle.

24 §. Kokouskutsu. Pykälää täydennettäisiin säännöksillä asioista, jotka kutsussa yhdistyksen kokoukseen on mainittava, jos etäosallistuminen kokoukseen on mahdollista. Tällöin etäosallistumismahdollisuudesta olisi mainittava kokouskutsussa. Kutsussa voi olla tästä vain yleinen maininta, kunhan tarkemmat tiedot osallistumisesta ovat esimerkiksi saatavissa kutsussa osoitetulla tavalla. Jos kokoukseen tällä tavoin osallistuvan puhevalan käyttäminen on tavalla tai toisella rajoitettua, myös siitä olisi mainittava kutsussa. Samalla pykälä ehdotetaan selvyuden vuoksi jaettavaksi kolmeen momenttiin.

26 §. Esteellisyys yhdistyksen kokouksessa. Pykälän 2 momentin säännöksiä täydennettäisiin siten, että toiminnantarkastajan valitseminen ja erottaminen rinnastettaisiin päätöksentekijän esteellisyyden kannalta tilintarkastajan valitsemiseen ja erottamiseen.

27 §. Päätöksentekojärjestys. Pykälään ehdotetussa muutoksessa otetaan huomioon teknisen apuvälineen avulla tapahtuva osallistuminen päätöksentekoon.

28 §. Vaalit. Pykälään ehdotetussa muutoksessa otetaan huomioon teknisen apuvälineen avulla tapahtuva osallistuminen päätöksentekoon.

29 §. Vaalien toimittaminen. Pykälän 4 momenttia täydennettäisiin siten, että tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen välityksellä äänestettäessä olisi noudatettava teknistä menetelmää, joka vaikutuksiltaan vastaa suljettua lippuäänestystä eli jota noudattaen äänestykseen osallistuvan ääni pysyy vastaavalla tavalla salassa kuin perinteisellä tavalla suljetuin lipuin äänestettäessä.

Tämä on voitava teknisesti toteuttaa niin, että ääntenlaskennan oikeellisuus ei toisaalta vaarannu, mistä säädetään ehdotettavassa 17 §:n 2 momentissa.

30 §. Äänestys- ja vaalijärjestys. Pykälään ehdotetut muutokset koskevat teknisen apuvälineen avulla tapahtuva osallistumisen huomioon ottamista äänestys- ja vaalijärjestyksestä koskevassa sääntelyssä. Äänestys- ja vaalijärjestykseen olisi siten otettava tarvittavat lakia ja sääntöjä täydentävät määräykset myös teknisen apuvälineen käytön osalta, jos yhdistyksen päätösvaltaa sääntöjen mukaan käytetään tällä tavoin, olipa kyse sitten etäosallistumisesta yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukseen taikka muusta teknisen apuvälineen avulla tapahtuvasta päätöksenteosta.

31 §. Pöytäkirjan laatiminen. Pykälän 2 momentissa otetaan huomioon teknisen apuvälineen avulla tapahtuva osallistuminen päätöksentekoon.

32 §. Päätöksen moitteenvapaisuus. Pykälän 2 momentissa otetaan huomioon teknisen apuvälineen avulla tapahtuva osallistuminen päätöksentekoon.

35 §. Hallitus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä selvyuden vuoksi nimenomaisesti säädetään hallituksen tehtävistä yhdistyksen kirjanpidon ja varainhoidon osalta. Ehdotus vastaa sisällöltään nykyistä oikeustilaa. Ehdotettu sanamuoto vastaa osakeyhtiölain ja osuuskuntalain säännöksiä hallituksen ja toimitusjohtajan vastaavista tehtävistä. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhdistyslaissa ei enää säädetä valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskevasta erityisvaatimuksesta. Vastaava vaatimus ehdotetaan lisättäväksi puoluelakiin (uusi 7 a §). Muutoksen seurauksena esimerkiksi puolueen jäsenyhdistyksen ja -järjestön hallituksen jäseneksi voidaan valita toisessa valtiossa asuva henkilö. Puheenjohtajan pitäisi edelleen asua Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä poikkeusta tästä. Puolueen hallituksen jäsenien pitäisi edelleen asua Suomessa.

38 §. Tilintarkastus. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus tilintarkastuslakiin muutetaan koskemaan uutta vuoden 2007 tilintarkastuslakia. Samalla pykä-

lästä poistettaisiin tarpeettomana säännös velvollisuudesta valita vähintään yksi tilintarkastaja ja varatilintarkastaja, koska näistä vaatimuksista säädetään uudessa tilintarkastuslaissa. Siirtymäsäännöksen mukaan ehdotettuja tilintarkastusta koskevia säännöksiä sovelletaan sellaisen tilikauden tilintarkastukseen, joka alkaa lain tultua voimaan.

38 a §. Toiminnantarkastus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maallikkotilintarkastuksen tilalle tulevasta toiminnantarkastuksesta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi toiminnantarkastajan valitsemisesta, toiminnantarkastajan kelpoisuudesta, esteellisyydestä, toiminnantarkastuksesta ja toiminnantarkastuskertomuksesta. Lisäksi toiminnantarkastukseen sovellettaisiin tilintarkastuslain säännöksiä toiminnantarkastajan valitsemisen laiminlyönnistä, yhdistyksen hallituksen velvollisuudesta avustaa toiminnantarkastajaa, toiminnantarkastajan läsnäolosta kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta.

Pykälän *1 momentin* mukaan yhdistyksellä on oltava tässä tarkoitettu toiminnantarkastaja, jos sillä ei ole tilintarkastajaa. Tilintarkastajalla tarkoitetaan voimassa olevan tilintarkastuslain mukaista auktorisoitua tilintarkastajaa. Siirtymäsäännöksen mukaan ehdotettuja tilintarkastusta koskevia säännöksiä sovelletaan sellaisen tilikauden tilintarkastukseen, joka alkaa lain tultua voimaan. Jos yhdistyksellä ei ole velvollisuutta valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua tilintarkastajaa, sääntöihin ennen tämän lain voimaantuloa otettujen tilintarkastajaa ja tilintarkastusta koskevien määräysten perusteella yhdistyksen on valittava toiminnantarkastaja tai tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastaja ja tilintarkastusta koskevien sääntöjen määräysten katsotaan koskevan tilintarkastusta tai toiminnantarkastusta.

Säännöissä voidaan määrätä toiminnantarkastajien lukumäärästä. Jos yhdistyksessä on tilintarkastaja, suorittaa toiminnantarkastaja omaa erillistä tarkastustehtäväänsä tilintarkastajan rinnalla.

Lisäksi momentissa säädetään varatoiminnantarkastajan valitsemisesta vastaavalla tavalla kuin varatilintarkastajasta säädetään tilintarkastuslaissa.

Pykälän *2 momentissa* säädetään toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksista ja

riippumattomuusvaatimuksesta. Toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimukset ovat lähtökohtaisesti samat kuin tilintarkastajaa koskevat tilintarkastuslain yleiset kelpoisuusvaatimukset. Toiminnantarkastajana ei voi olla oikeushenkilö taikka alaikäinen, konkurssissa oleva eikä muu toimintakelpoisuudeltaan rajoitettu henkilö.

Ehdotuksen mukaan toiminnantarkastajalla on oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemuskuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi.

Ehdotuksen mukaan toiminnantarkastajan on oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan. Toiminnantarkastajan tulee muutenkin olla vapaa lausumaan käsityksensä ulkopuolisista tekijöistä riippumatta. Tämän vuoksi toiminnantarkastajana ei voi olla henkilö, joka on osallistunut tarkastuksen kohteena olevan asian käsittelyyn esimerkiksi hallituksen jäsenenä tai toimihenkilönä taikka jotka ovat läheisessä suhteessa tällaiseen henkilöön. Ehdotuksen mukaan yhdistyksen jäsen voidaan yleensä valita myös toiminnantarkastajaksi. Säännöksen tarkoituksena on estää henkilöä toimimasta omaa tai läheisensä toimintaa tarkastavana toiminnantarkastajana. Riippuvuus voi perustua tiettyyn tilanteeseen taikka tiettyyn monimutkaisempaan vaikutussuhteeseen, jolloin riippuvuus on omiaan vaarantamaan objektiivisen toiminnantarkastuksen toteutumisen. Toiminnantarkastajan riippumattomuutta arvioidaan tapauskohtaisesti. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös se, mitä sivullinen pitäisi objektiivisena ja puolueettomana toimintana. Riippumattomuutta arvioidaan suhteessa toiminnantarkastajan tehtävään. Vain tehtävän kannalta olennaisesta riippumattomuuden vaarantavasta seikasta seuraa, että henkilö ei saa suorittaa toiminnantarkastusta. Riippumattomuus vaarantuu vastaavan kaltaisissa tilanteissa kuin joissa tilintarkastajan on kieltäydyttävä tai luovuttava toimeksiannosta tai ryhdyttävä riippumattomuuden turvaaviin toimiin. Jos olosuhteet ovat sellaiset, että riippumattomuutta uhkaavia tekijöitä kokonaisuutena arvioiden voidaan pitää merkitysettöminä, ei toiminnantarkastajaksi valittavan tarvitse kieltäytyä tehtävästä tai luopua siitä.

Riippumattomuus saattaa vaarantua esimerkiksi seuraavilla perusteilla:

- toiminnantarkastajalla on muu kuin yhdistyksen päivittäiseen toimintaan liittyvä taloudelliseen toimintaan liittyvä suhde yhdistykseen;
- tarkastettavana on toiminnantarkastajan oma toiminta;
- toiminnantarkastaja toimii oikeudenkäynnissä yhdistyksen puolesta tai sitä vastaan;
- toiminnantarkastajalla on läheinen suhde henkilöön, joka kuuluu yhdistyksen johtoon tai joka on osallistunut toimeksiannon kohteena olevaan asiaan yhdistyksen palveluksessa;
- samassa kirjanpito toimistossa työskentelevä on tehnyt kirjanpidon ja/tai tilinpäätöksen.

Yleisesti voidaan olettaa toiminnantarkastajan havaitsevan riippumattomuuden vaarantavat tilanteet oma-aloitteisesti ennen ja jälkeen tehtävän vastaanottamista.

Pykälän 3 momentin mukaan aluehallintovirasto määrää ilmoituksesta toiminnantarkastajan, jos tarkastajaa ei ole valittu tämän lain ja yhdistyksen sääntöjen mukaisesti. Ehdotus vastaa tilintarkastuslain säännöksiä tilintarkastajan määräämisestä silloin, kun tilintarkastajaa ei ole valittu tilintarkastuslain ja sääntöjen mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädetään toiminnantarkastuksesta sekä toiminnantarkastuskertomuksesta ja sen antamisesta tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle.

Käytännössä toiminnantarkastus eroaa varsinkin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen osalta olennaisesti tilintarkastuksesta muun muassa sen vuoksi, että toiminnantarkastajalta ei edellytetä laskentatoimen ja tilintarkastuksen opintoja, kokemusta ja tilintarkastustutkintoa eikä toiminnantarkastukseen sovelleta tilintarkastusta koskevia yksityiskohtaisia kansainvälisiä standardeja.

Käytännössä yhdistyksen toiminnantarkastajan tehtävänä on ensisijassa arvioida yhdistyksen hallinnon järjestämistä, kirjanpidon ja tilinpäätöksen yleistä asianmukaisuutta, johdon saamien etuuksien ja lähipiiritoimien asianmukaisuutta sekä jäsenten yhdenvertaisen kohtelun toteutumista. Toiminnantarkastus suoritetaan yhdistyksen toimintaan näh-

den riittävässä laajuudessa, ja se koskee lähtökohtaisesti kirjanpidon ja tilinpäätöksen osalta seuraavia seikkoja:

- kirjanpidosta ilmenevät tulot, menot ja rahoituserät kuuluvat yhdistykselle ja voidaan olettaa, että ne on merkitty kattavasti kirjanpitoon,
- tuotot, kulut, varat, oma pääoma, velat ja yhdistyksen antamat vakuudet ilmenevät olennaisilta osin tilinpäätöksestä ja
- jaksotuksen ja kohdentamisen osalta olennaisimmat tuotto- ja kuluerät on jaksotettu ja kohdennettu olennaisilta osin oikein tilinpäätöksessä.

Yhdistyksen toimintakertomuksen osalta tarkastuksen tavoitteena on selvittää, onko toimintakertomuksessa annettu ainakin kirjanpitolaian edellyttämät tiedot ja että tiedot vastaavat olennaisilta osin tarkastushavaintoja.

Myös hallinnon tarkastus suoritetaan yhdistyksen toimintaan nähden riittävässä laajuudessa. Tarkoituksena on selvittää, onko hallinto yleisesti ottaen asianmukaisesti järjestetty. Tarkastus koskee lähtökohtaisesti seuraavia seikkoja:

- onko yhdistyksen hallinto, kuten toiminnan ohjaus ja seuranta, maksuvalmiuden seuranta, maksujen perintä, laskujen hyväksyminen ja maksatus, kirjanpito, varainhoito ja varojen panttaus, vakuutusten ja lakisääteisten tai sopimusperusteisten velvoitteiden hoito, yhdistyksen informaatiojärjestelmät sekä jäsenluettelon pitäminen, järjestetty hyväksyttävällä tavalla,
- ovatko yhdistyksen johdon palkkiot ja muut etuudet yhdistyksen kokouksen hyväksymien periaatteiden mukaisia sekä sopimukset ja yhdistyksen muut toimet lähipiirin kanssa tavanomaisin ehdoin tehtyjä sekä
- kohdellaanko jäseniä yhdenvertaisesti yhdistyksen toiminnassa.

Jos yhdistyksessä on toteutettu poikkeuksellisia toimia, edellyttää se yleensä normaalia yksityiskohtaisempaa tarkastusta. Tulevaisuudessa hyvä toiminnantarkastustapa voi ilmetä esimerkiksi järjestöjen antamista suosituksista, yhdistyksen kokouksen päätöksistä ja oikeuskäytännöstä. Käytännössä myös hyvä tilintarkastustapa voi soveltuvien osin vaikuttaa toiminnantarkastustavan kehitykseen esimerkiksi siltä osin kuin tilintarkastustapa

selventää yleisempiä ulkoisen tarkastuksen periaatteita tai tilintarkastustapa otetaan huomioon myös toiminnantarkastusta koskevissa suosituksissa. Tarkoitus on, että toiminnantarkastus on lähtökohtaisesti vuositarkastusta, jollei yhdistyksen kokous päättä tai ei muuten ole erityistä syytä tilikauden aikaisiin tarkastustoimenpiteisiin.

Toiminnantarkastajan on annettava tarkastuksesta kirjallinen toiminnantarkastuskertomus sille kokoukselle, joka päättää tilinpäätöksen vahvistamisesta. Tarkastuskertomuksessa on mainittava, mitä tilinpäätöstä se koskee. Jos yhdistyksessä on useita toiminnantarkastajia, he voivat antaa yhteisen kertomuksen.

Kertomuksessa on oltava lausunto siitä, sisältääkö tilinpäätös olennaisilta osin yhdistyksen tuotot, kulut, varat, oman pääoman, velat ja yhdistyksen antamat vakuudet. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen yhteyttä koskevan lausunnon antaminen on yhdistyksen jäsenen kannalta tarpeen, koska he eivät yleensä voi muilla keinoilla varmistua siitä, että tilinpäätös perustuu kirjanpitoon. Vaatimus on lievempi kuin voimassa olevassa lain vaatimus, jonka mukana maallikkotilintarkastajankin on lausuttava siitä, onko tilinpäätös tehty voimassa olevien säännösten mukaisesti ja antaako se kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Ehdotusta vastaava säännös sisältyy asunto-osakeyhtiölakiehdotukseen.

Lisäksi tarkastuskertomuksessa on huomautettava, jos tarkastuksessa on ilmennyt, että hallituksen jäsen tai toimihenkilö on syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhdistystä kohtaan taikka johtoon kuuluva tai toimihenkilö on rikkonut yhdistyslakia tai sääntöjä. Vaatimus vastaa pääosin voimassa olevassa laissa maallikkotilintarkastajan tilintarkastuskertomuksen osalta säädettyä. Ehdotusta vastaava säännös sisältyy asunto-osakeyhtiölakiehdotukseen.

Yhdistys voi lisäksi säännöissään tai päätöksellään määrätä tarkastuslausunnon sisällöstä tarkemmin. Toiminnantarkastaja voi antaa kertomuksessaan myös sellaisia muita tehtävänsä liittyviä tarpeellisia tietoja, joista ei ole haittaa yhdistykselle. Toiminnantarkas-

tajan harkintaa rajoittaa salassapitovelvollisuus (5 momentti).

Jotta toiminnantarkastajalla olisi mahdollisuus suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti, on välttämätöntä, että hallituksella on 5 momentin perusteella velvollisuus avustaa toiminnantarkastajaa ja että toiminnantarkastajalla on oikeus olla läsnä kokouksissa, joissa käsitellään hänen tehtäviinsä liittyviä asioita. Merkitystä on myös toiminnantarkastajan velvollisuudella pitää salassa saamansa tiedot. Momentissa viitattaisiin näiltä osin siihen, mitä tilintarkastuslain 18, 19 ja 26 §:ssä tilintarkastajan osalta säädetään. Tilintarkastuslain 19 §:n 2 momentin nojalla tilintarkastajalla on paitsi oikeus myös velvollisuus olla kokouksessa läsnä, jos käsiteltävät asiat ovat sellaisia, että hänen läsnäolonsa on tarpeen. Koska toiminnantarkastus ei ole ammatti-vaatimukset ja toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimukset ovat tilintarkastajaa selkeästi matalammat, olisi toiminnantarkastajalla vain poikkeuksellisissa tilanteissa velvollisuus osallistua kokouksiin.

39 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös toiminnantarkastaja olisivat vahingonkorvausvelvollisia yhtäältä yhdistystä kohtaan ja toisaalta muuta henkilöä kohtaan siten kuin pykälässä säädetään. Lisäksi pykälään ehdotetaan selvyiden vuoksi viittaussäännöstä, jonka mukaan tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 51 §:ssä.

52 §. Muutosilmoitus. Selvyiden vuoksi ehdotetaan 3 momentin sanamuodon muuttamista 1 momenttia vastaavaksi siten, että hallituksen puheenjohtaja mainitaan nimenomaisesti myös 3 momentissa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Lähtökohtana on, että uusia säännöksiä sovelletaan heti niiden tultua voimaan. Koska yhdistyksen tilikausi voi olla kesken lain voimaan tullessa, voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen 2 momenttiin ehdotetaan kuitenkin säännöstä siitä, että uusia toiminnantarkastusta koskevia säännöksiä sovelletaan vasta lain voimaan tultua alkavien tilikausien tarkastukseen. Jos yhdistyksellä lain voimaan tullessa on tilikausi kesken ja tilintarkastajana maallikkotilintarkastaja, kyseisen tilikauden tilintarkastukseen sovelletaan vielä kokonaisu-

nessaan vanhoja säännöksiä eli kumotun tilintarkastuslain säännöksiä. Ehdotus ei vaikuta auktorisoidun tilintarkastajan voimassa olevan tilintarkastuslain mukaisesti suorittamaan tilintarkastukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että sikäli kuin yhdistyksellä ei ole uuden tilintarkastuslain mukaista velvollisuutta valita auktorisoitua tilintarkastajaa, tilintarkastajaa ja tilintarkastusta koskevien sääntömääräysten katsotaan jatkossa tarkoittavan toiminnantarkastajaa ja toiminnantarkastusta. Lain muuttaminen ei siten edellyttäisi yhdistyksiltä sääntöjen muuttamista.

1.2 Tilintarkastuslaki

57 §. Siirtymäsäännökset. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kumotun tilintarkastuslain säännöksiä ei enää sovellettaisi yhdistysten maallikkotilintarkastukseen lain voimaantulon jälkeen alkavien tilikausien osalta, koska ne tulisivat edellä esitetyn mukaisesti korvattaviksi yhdistyslakiin ehdotettavilla toiminnantarkastusta koskevilla säännöksillä.

1.3 Puoluelaki

Puoluelakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a §, jonka mukaan rekisteröidyn puolueen hallituksen jäsenen asuinpaikan on oltava Suomessa. Ehdotus liittyy valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskevan, myös puolueen jäsenjärjestön ja -yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskevan yhdistyslain 35 §:n 1 momentin vaatimuksesta luopumiseen. Muutoksesta seuraa, että puolueen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimus säilyy ennallaan.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetut muutokset edellyttävät eräitä teknisiä muutoksia yhdistysrekisteriasetukseen (506/1989).

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**yhdistyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun yhdistyslain (503/1989) 8 §:n 5 ja 7 kohta, 17 §, 19 ja 22 §, 23 §:n 1 momentin 4 kohta, 24 §, 26 §:n 2 momentti, 27 §:n 1 momentin 2 kohta, 28 §, 29 §:n 4 momentti, 30 §, 31 §:n 2 momentti, 32 §:n 2 momentti, 35 §, 38 §, 39 §:n 1 momentti sekä 52 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 35 § laissa 894/2002 ja 38 § ja 39 §:n 1 momentti laissa 941/1994, sekä

lisätään lakiin uusi 38 a § seuraavasti:

8 §

Säännöt

Yhdistyksen säännöissä on mainittava:

5) yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien sekä toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi;

7) milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat sekä toiminnantarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään;

17 §

Jäsenten päätösvalta

Jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa.

Säännöissä voidaan määrätä, että kokouseen voidaan säännöissä mainituilla edellytyksillä osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla kokouksen aikana tai ennen kokousta. Tällöin osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus on voitava selvittää tavallisessa yhdistyksen kokouksessa noudattaviin menettelyihin verrattavalla tavalla.

Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, tällainen osallistumisoikeus voi olla vain kokouksen aikana.

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Määräys ei voi kuitenkaan koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.

Jäsenet voivat yksimielisinä päättää yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta ilman kokousta. Päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se. Kirjalliseen päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.

19 §

Liittoäänestys

Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäsenenä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä taikka yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä. Liittoäänestys ei voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.

Liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla.

22 §

Muun päätöksenteon järjestäminen

Jos säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrättyä aikana ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla eikä näin ole menetelty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Jollei hallitus vaatimuksesta huolimatta ole järjestänyt päätöksentekoa tai vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, aluehallintoviraston tulee päätöksenteon järjestämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija järjestämään äänestystilaisuus, postiäänestys tai äänestys teknisen apuvälineen avulla yhdistyksen kustannuksella taikka velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla.

23 §

Kokouksessa päätettävät asiat

Yhdistyksen, tai jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä:

4) hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta;

24 §

Kokouskutsu

Yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle siten kuin säännöissä on määrätty. Kokouskutsussa on mainittava kokouksen aika ja paikka.

Jos kokoukseen voidaan osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, tästä on mainittava kokouskutsussa. Kokouskutsussa

on lisäksi mainittava, jos kokoukseen postitse tai teknisen apuvälineen avulla osallistuvan jäsenen puhevallan käyttäminen on rajoitettua.

Päätöstä 23 §:ssä mainitussa ja muussa siihen verrattavassa asiassa ei kokouksessa saa tehdä, ellei asiaa ole mainittu kokouskutsussa.

26 §

Esteellisyys yhdistyksen kokouksessa

Hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa.

27 §

Päätöksentekojärjestys

Yhdistyksen päätökseksi tulee, jollei säännöissä ole toisin määrätty:

2) äänen mennessä tasan se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja ilmoittaa kannattavansa, tai, jos päätös tehdään ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, arvalla ratkaistava tulos; sekä

28 §

Vaalit

Kokouksessa toimitettavassa vaalissa noudatetaan enemmistövaalitapaa, jollei henkilövalinta tapahdu yksimielisesti tai jollei säännöissä ole toisin määrätty. Ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla toimitettavassa vaalissa noudatetaan suhteellista vaalitapaa, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Kaikille

päätösvallan käyttöön oikeutetuille on turvattava oikeus osallistua ehdokkaiden asettamiseen vaalia varten.

29 §

Vaalien toimittaminen

Suhteellinen vaali toimitetaan suljetuin lipuin taikka tietoliikenneyhteyttä tai muuta teknistä apuvälinettä käytettäessä vastaavalla teknisellä menetelmällä. Tasatulokset vaalissa ratkaistaan arvalla.

30 §

Äänestys- ja vaalijärjestys

Jos yhdistyksen päätösvaltaa käytetään erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, yhdistyksen on hyväksyttävä tätä varten äänestys- ja vaalijärjestys, johon on otettava tarvittavat äänestystä ja vaalia koskevat tämän lain säännöksiä ja yhdistyksen sääntöjä täydentävät määräykset.

31 §

Pöytäkirjan laatiminen

Jos päätösvaltaa on käytetty ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, yhdistyksen hallituksen on huolehdittava siitä, että menettelystä päätöksenteossa, äänten laskennasta ja sen tuloksesta sekä tehdystä päätöksestä laaditaan päivätty ja hallituksen puheenjohtajan allekirjoittama pöytäkirja.

32 §

Päätöksen moitteenvараisuus

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä tai, jos päätös on tehty ilman kokousta erillisissä ää-

nestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päätöstä koskeva pöytäkirja on päivätty. Jollei kannetta nosteta määräajassa, päätöstä on pidettävä päteväenä.

35 §

Hallitus

Yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Hallitus edustaa yhdistystä.

Hallituksella on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtaja ei saa olla vajaavaltainen. Hallituksen muiden jäsenten on oltava 15 vuotta täyttäneitä. Konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

Hallituksen puheenjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä.

38 §

Tilintarkastus

Yhdistyksen tilintarkastuksesta on voimassa, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

38 a §

Toiminnantarkastus

Yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja, jos yhdistyksellä ei ole tilintarkastajaa. Jos valitaan vain yksi toiminnantarkastaja, on lisäksi valittava varatoiminnantarkastaja, johon sovelletaan, mitä toiminnantarkastajasta säädetään.

Toiminnantarkastajan on oltava luonnollinen henkilö. Toiminnantarkastajalla on oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi.

si. Toiminnantarkastajana ei voi olla vajaa-
valtainen taikka se, joka on konkurssissa tai
jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu.
Toiminnantarkastajan on oltava riippumaton
tarkastusta suorittaessaan.

Jos toiminnantarkastajaa ei ole valittu tä-
män lain tai yhdistyksen sääntöjen mukaises-
ti, aluehallintovirasto määrää ilmoituksesta
toiminnantarkastajan noudattaen vastaavasti,
mitä tilintarkastuslain 9 §:n 3 ja 4 momentis-
sa tilintarkastajan määräämisestä säädetään.

Toiminnantarkastajan on tarkastettava yh-
distyksen talous ja hallinto yhdistyksen toi-
minnan edellyttämässä laajuudessa sekä an-
nettava tarkastuksesta kirjallinen toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päät-
täväälle yhdistyksen tai valtuutettujen koko-
ukselle. Kertomuksessa on oltava lausunto
siitä, sisältääkö tilinpäätös olennaisilta osin
yhdistyksen tuotot, kulut, varat, oman pää-
oman, velat ja yhdistyksen antamat vakuudet.
Toiminnantarkastuskertomuksessa on hu-
mautettava, jos tarkastuksessa on ilmennyt,
että hallituksen jäsen tai 39 §:ssä tarkoitettu
toimihenkilö on syylistynyt tekoon tai lai-
minlyöntiin, josta saattaa seurata vahingon-
korvausvelvollisuus yhdistystä kohtaan tai
rikkonut tätä lakia tai sääntöjä.

Yhdistyksen hallituksen velvollisuuteen
avustaa toiminnantarkastajaa sekä toiminnan-
tarkastajan läsnäoloon kokouksessa ja salas-
apitovelvollisuuteen sovelletaan, mitä tilin-
tarkastuslain 18, 19 ja 26 §:ssä tilintarkasta-
jan osalta säädetään.

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö ja toiminnantarkastaja on velvollinen kor-
vaamaan vahingon, jonka hän on toimeensa-
tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheutta-
nut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai

yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen
jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa.
Työntekijän asemassa olevan vahingonkor-
vausvelvollisuudesta säädetään erikseen. Ti-
lintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuu-
desta säädetään tilintarkastuslain 51 §:ssä.

52 §

Muutosilmoitus

Kun hallituksen puheenjohtajan tai nimen-
kirjoittajan vaihtuminen on merkitty rekiste-
riin, muutoksen on katsottava tulleen sivulli-
sen tietoon, paitsi jos käy selville, ettei sivul-
linen ole muutoksesta tiennyt eikä ollut vel-
vollinen tietämään. Ennen muutoksen mer-
kitsemistä rekisteriin ei siihen voida vedota
muuta kuin sitä vastaan, jolla näytetään ol-
leen siitä tieto.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Tämän lain tilintarkastusta koskevia sään-
nöksiä sovelletaan tämän lain voimaan tul-
lessa tai sen jälkeen alkavan tilikauden tilin-
tarkastukseen.

Tämän lain toiminnantarkastusta koskevia
säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaan
tullessa tai sen jälkeen alkavan tilikauden
tarkastukseen. Jos yhdistyksellä ei ole velvol-
lisuutta valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua
tilintarkastajaa, sääntöihin ennen tämän lain
voimaantuloa otettujen tilintarkastajaa ja ti-
lintarkastusta koskevien määräysten perus-
teella yhdistyksen on valittava toiminnantar-
kastaja tai tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilin-
tarkastaja ja tilintarkastusta koskevien sään-
töjen määräysten katsotaan koskevan tilintar-
kastusta tai toiminnantarkastusta.

2.

Laki**tilintarkastuslain 57 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä huhtikuuta 2007 annetun tilintarkastuslain (459/2007) 57 §:n 3 momentti seuraavasti:

57 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain estämättä yhdistyksessä sovelletaan kumottavan lain säännöksiä muun kuin KHT- tai HTM-tilintarkastajan taikka KHT- tai HTM-yhteisön valintaan ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tilintarkastukseen niinä tilikausina, jotka alkavat aikaisemmin kuin [voimaantulopäivä]. Vastaavasti muussa

ennen tämän lain voimaantuloa perustetussa yhteisössä tai säätiössä sovelletaan kumottavan lain säännöksiä muun kuin KHT- tai HTM-tilintarkastajan taikka KHT- tai HTM-yhteisön valintaan ja tämän suorittamaan tilintarkastukseen niinä tilikausina, jotka päättyvät viimeistään vuonna 2011.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

3.

Laki**puoluelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 10 päivänä tammikuuta 1969 annettuun puoluelakiin (10/1969) uusi 7 a § seuraavasti:

7 a § _____
Puolueen hallituksen jäsenenä saa olla vain _____
henkilö, jolla on asuinpaikka Suomessa. Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

1.

Laki**yhdistyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun yhdistyslain (503/1989) 8 §:n 5 ja 7 kohta, 17 §, 19 ja 22 §, 23 §:n 1 momentin 4 kohta, 24 §, 26 §:n 2 momentti, 27 §:n 1 momentin 2 kohta, 28 §, 29 §:n 4 momentti, 30 §, 31 §:n 2 momentti, 32 §:n 2 momentti, 35 §, 38 §, 39 §:n 1 momentti sekä 52 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 35 § laissa 894/2002 ja 38 § ja 39 §:n 1 momentti laissa 941/1994,
 sekä

lisätään lakiin uusi 38 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Säännöt

Säännöt

Yhdistyksen säännöissä on mainittava:

Yhdistyksen säännöissä on mainittava:

5) yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi;

5) yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien *sekä toiminnantarkastajien* lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi;

7) milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään;

7) milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat *sekä toiminnantarkastajat* valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään;

17 §

17 §

Jäsenten päätösvalta

Jäsenten päätösvalta

Jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa.

Jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa.

Säännöissä voidaan määrätä, *että kokoukseen voidaan säännöissä mainituilla edellytyksillä osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuväli-*

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse.

neen avulla kokouksen aikana tai ennen kokousta. Tällöin osallistumisoikeus ja äänenlaskennan oikeellisuus on voitava selvittää tavallisessa yhdistyksen kokouksessa noudatettaviin menettelyihin verrattavalla tavalla. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, tällainen osallistumisoikeus voi olla vain kokouksen aikana.

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa *ilman kokousta* erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Määräys ei voi kuitenkaan koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.*

Jäsenet voivat yksimielisinä päättää yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta ilman kokousta. Päätös on tehtävä kirjallisesti, päivittävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se. Kirjalliseen päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.

19 §

Liittoäänestys

Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäsenenä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä tai yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä.

Liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse.

19 §

Liittoäänestys

Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäsenenä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä *taikka* yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä. *Liittoäänestys ei voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.*

Liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla.*

22 §

Muun päätöksenteon järjestäminen

Jos säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrätynä aikana erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse eikä näin ole menetelty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Jollei hallitus vaatimuksesta huolimatta ole järjestänyt päätöksentekoa tai vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, lääninhallituksen tulee päätöksenteon järjestämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija järjestämään äänestystilaisuus tai postiäänestys yhdistyksen kustannuksella tai velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla.

23 §

Kokouksessa päätettävät asiat

Yhdistyksen, tai jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä

4) hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta;

24 §

Kokouskutsu

Yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle siten kuin säännöissä on määrätty. Kokouskutsussa on mainittava kokouksen aika ja paikka. Päätöstä 23 §:ssä mainitussa ja muussa siihen verrattavassa asiassa ei kokouksessa saa tehdä, ellei asiaa ole mainittu kokouskutsussa.

22 §

Muun päätöksenteon järjestäminen

Jos säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrätynä aikana *ilman kokousta* erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla* eikä näin ole menetelty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Jollei hallitus vaatimuksesta huolimatta ole järjestänyt päätöksentekoa tai vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, *aluehallintoviraston* tulee päätöksenteon järjestämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija järjestämään äänestystilaisuus, *postiäänestys tai äänestys teknisen apuvälineen avulla* yhdistyksen kustannuksella *taikka* velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla.

23 §

Kokouksessa päätettävät asiat

Yhdistyksen, tai jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä:

4) hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan *tai toiminnantarkastajan* valitsemisesta tai erottamisesta;

24 §

Kokouskutsu

Yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle siten kuin säännöissä on määrätty. Kokouskutsussa on mainittava kokouksen aika ja paikka.

Jos kokoukseen voidaan osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, tästä on mainittava kokouskutsussa. Kokouskutsussa on lisäksi mainittava, jos kokoukseen postitse tai teknisen apuvälineen avulla osallistuvan jäsenen puhevallan käyttäminen on rajoitettua.

Päätöstä 23 §:ssä mainitussa ja muussa siihen verrattavassa asiassa ei kokouksessa saa tehdä, ellei asiaa ole mainittu kokouskutsussa.

26 §

Esteellisyys yhdistyksen kokouksessa

Hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa.

26 §

Esteellisyys yhdistyksen kokouksessa

Hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan *tai toiminnantarkastajan* valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa.

27 §

Päätöksentekojärjestys

Yhdistyksen päätökseksi tulee, jollei säännöissä ole toisin määrätty:

2) äänten mennessä tasan se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja ilmoittaa kannattavansa, tai, jos päätös tehdään erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse, arvalla ratkaistava tulos; sekä

27 §

Päätöksentekojärjestys

Yhdistyksen päätökseksi tulee, jollei säännöissä ole toisin määrätty:

2) äänten mennessä tasan se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja ilmoittaa kannattavansa, tai, jos päätös tehdään *ilman kokousta* erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla*, arvalla ratkaistava tulos; sekä

28 §

Vaalit

Kokouksessa toimitettavassa vaalissa noudatetaan enemmistövaalitapaa, jollei henkilövalinta tapahdu yksimielisesti tai jollei säännöissä ole toisin määrätty. Erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse toimitettavassa vaalissa noudatetaan suhteellista vaalitapaa, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Kaikille päätösvallan käyttöön oikeutetuille on turvattava oikeus osallistua ehdokkaiden asettamiseen vaalia varten.

28 §

Vaalit

Kokouksessa toimitettavassa vaalissa noudatetaan enemmistövaalitapaa, jollei henkilövalinta tapahdu yksimielisesti tai jollei säännöissä ole toisin määrätty. *Ilman kokousta* erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla* toimitettavassa vaalissa noudatetaan suhteellista vaalitapaa, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Kaikille päätösvallan käyttöön oikeutetuille on turvattava oikeus osallistua ehdokkaiden asettamiseen vaalia varten.

29 §

Vaalien toimittaminen

Suhteellinen vaali toimitetaan suljetuin lipuin. Tasatulokset vaalissa ratkaistaan arvalla.

29 §

Vaalien toimittaminen

Suhteellinen vaali toimitetaan suljetuin lipuin *taikka tietoliikenneyhteyttä tai muuta teknistä apuvälinettä käytettäessä vastaavalla teknisellä menetelmällä*. Tasatulokset vaalissa ratkaistaan arvalla.

30 §

Äänestys- ja vaalijärjestys

Jos yhdistyksen päätösvaltaa käytetään erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse, yhdistyksen on hyväksyttävä tätä varten äänestys- ja vaalijärjestys, johon on otettava tarvittavat äänestystä ja vaalia koskevat tämän lain säännöksiä ja yhdistyksen sääntöjä täydentävät määräykset.

30 §

Äänestys- ja vaalijärjestys

Jos yhdistyksen päätösvaltaa käytetään erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla*, yhdistyksen on hyväksyttävä tätä varten äänestys- ja vaalijärjestys, johon on otettava tarvittavat äänestystä ja vaalia koskevat tämän lain säännöksiä ja yhdistyksen sääntöjä täydentävät määräykset.

31 §

Pöytäkirjan laatiminen

Jos päätösvaltaa on käytetty erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse, yhdistyksen hallituksen on huolehdittava siitä, että menettelystä päätöksenteossa, äänen laskennasta ja sen tuloksesta sekä tehdystä päätöksestä laaditaan päivätty ja hallituksen puheenjohtajan allekirjoittama pöytäkirja.

31 §

Pöytäkirjan laatiminen

Jos päätösvaltaa on käytetty *ilman kokousta* erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla*, yhdistyksen hallituksen on huolehdittava siitä, että menettelystä päätöksenteossa, äänen laskennasta ja sen tuloksesta sekä tehdystä päätöksestä laaditaan päivätty ja hallituksen puheenjohtajan allekirjoittama pöytäkirja.

32 §

Päätöksen moitteenvaraisuus

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä tai, jos päätös on tehty erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päätöstä koskeva pöytäkirja on päivätty. Jollei kannetta nosteta määräajassa, on päätöstä pidettävä pätevä.

32 §

Päätöksen moitteenvaraisuus

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä tai, jos päätös on tehty *ilman kokousta* erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse *taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla*, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päätöstä koskeva pöytäkirja on päivätty. Jollei kannetta nosteta määräajassa, päätöstä on pidettävä pätevä.

35 §

Hallitus

Yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallitus edustaa yhdistystä.

Hallituksella on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtaja ei saa olla vajaavaltainen. Hallituksen muiden jäsenten on oltava 15 vuotta

35 §

Hallitus

Yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. *Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.* Hallitus edustaa yhdistystä.

Hallituksella on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtaja ei saa olla vajaavaltainen. Hallituksen muiden jäsenten on oltava 15 vuotta

täyttäneitä. Konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä

Hallituksen puheenjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä. *Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, saa hallituksen jäsenenä olla vain henkilö, jolla on asuinpaikka Suomessa.*

38 §

Tilintarkastus

Yhdistyksen tilintarkastuksesta on voimassa, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (936/94) säädetään.

Yhdistyksellä on oltava vähintään yksi tilintarkastaja ja varatilintarkastaja.

täyttäneitä. Konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

Hallituksen puheenjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä.

38 §

Tilintarkastus

Yhdistyksen tilintarkastuksesta on voimassa, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

38 a §

Toiminnantarkastus

Yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja, jos yhdistyksellä ei ole tilintarkastajaa. Jos valitaan vain yksi toiminnantarkastaja, on lisäksi valittava varatoiminnantarkastaja, johon sovelletaan, mitä toiminnantarkastajasta säädetään.

Toiminnantarkastajan on oltava luonnollinen henkilö. Toiminnantarkastajalla on oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Toiminnantarkastajana ei voi olla vajaa-valtainen taikka se, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. Toiminnantarkastajan on oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan.

Jos toiminnantarkastajaa ei ole valittu tämän lain tai yhdistyksen sääntöjen mukaisesti, aluehallintovirasto määrää ilmoituksesta toiminnantarkastajan noudattaen vastaavasti, mitä tilintarkastuslain 9 §:n 3 ja 4 momentissa tilintarkastajan määräämisestä säädetään.

Toiminnantarkastajan on tarkastettava yhdistyksen talous ja hallinto yhdistyksen toi-

minnan edellyttämässä laajuudessa sekä annettava tarkastuksestaan kirjallinen toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päätävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Kertomuksessa on oltava lausunto siitä, sisältääkö tilinpäätös olennaisilta osin yhdistyksen tuotot, kulut, varat, oman pääoman, velat ja yhdistyksen antamat vakuudet. Toiminnantarkastuskertomuksessa on huomautettava, jos tarkastuksessa on ilmennyt, että hallituksen jäsen tai 39 §:ssä tarkoitettu toimihenkilö on syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhdistystä kohtaan tai rikonut tätä lakia tai sääntöjä.

Yhdistyksen hallituksen velvollisuuteen avustaa toiminnantarkastajaa sekä toiminnantarkastajan läsnäoloon kokouksessa ja salassapitovelvollisuuteen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain 18, 19 ja 26 §:ssä tilintarkastajan osalta säädetään.

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen ja yhdistyksen toimihenkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai tuotamuksesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö ja toiminnantarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään erikseen. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 51 §:ssä.

52 §

Muutosilmoitus

Kun nimenkirjoittajan vaihtuminen on merkitty rekisteriin, muutoksen on katsottava tulleen sivullisen tietoon, paitsi jos käy selville, ettei sivullinen ole muutoksesta tiennyt eikä ollut velvollinen tietämään. Ennen muutoksen

52 §

Muutosilmoitus

Kun *hallituksen puheenjohtajan tai* nimenkirjoittajan vaihtuminen on merkitty rekisteriin, muutoksen on katsottava tulleen sivullisen tietoon, paitsi jos käy selville, ettei sivullinen ole muutoksesta tiennyt eikä ollut vel-

merkitsemistä rekisteriin ei siihen voida vedota muuta kuin sitä vastaan, jolla näytetään olleen siitä tieto.

vollinen tietämään. Ennen muutoksen merkitsemistä rekisteriin ei siihen voida vedota muuta kuin sitä vastaan, jolla näytetään olleen siitä tieto.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Tämän lain tilintarkastusta koskevia säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa tai sen jälkeen alkavan tilikauden tilintarkastukseen.

Tämän lain toiminnantarkastusta koskevia säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa tai sen jälkeen alkavan tilikauden tarkastukseen. Jos yhdistyksellä ei ole velvollisuutta valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua tilintarkastajaa, sääntöihin ennen tämän lain voimaantuloa otettujen tilintarkastajaa ja tilintarkastusta koskevien määräysten perusteella yhdistyksen on valittava toiminnantarkastaja tai tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastaja ja tilintarkastusta koskevien sääntöjen määräysten katsotaan koskevan tilintarkastusta tai toiminnantarkastusta.

2.

Laki

tilintarkastuslain 57 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä huhtikuuta 2007 annetun tilintarkastuslain (459/2007) 57 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

57 §

57 §

Siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännökset

Tämän lain estämättä yhdistyksessä sovelletaan kumottavan lain säännöksiä muun kuin KHT- tai HTM-tilintarkastajan taikka KHT- tai HTM-yhteisön valintaan ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tilintarkastukseen. Vastaavasti muussa ennen tämän lain voimaantuloa perustetussa yhteisössä tai säätiössä sovelletaan kumottavan lain säännöksiä muun kuin KHT- tai HTM-tilintarkastajan taikka KHT- tai HTM-yhteisön valintaan ja tämän suorittamaan tilintarkastukseen niinä tilikausina, jotka päättyvät viimeistään 31.12.2011.

Tämän lain estämättä yhdistyksessä sovelletaan kumottavan lain säännöksiä muun kuin KHT- tai HTM-tilintarkastajan taikka KHT- tai HTM-yhteisön valintaan ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tilintarkastukseen *niinä tilikausina, jotka alkavat aikaisemmin kuin [voimaantulopäivä]*. Vastaavasti muussa ennen tämän lain voimaantuloa perustetussa yhteisössä tai säätiössä sovelletaan kumottavan lain säännöksiä muun kuin KHT- tai HTM-tilintarkastajan taikka KHT- tai HTM-yhteisön valintaan ja tämän suorittamaan tilintarkastukseen niinä tilikausina, jotka päättyvät viimeistään *vuonna 2011*.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .

3.

Laki**puoluelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 10 päivänä tammikuuta 1969 annettuun puoluelakiin (10/1969) uusi 7 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 a §
*Puolueen hallituksen jäsenenä saa olla
vain henkilö, jolla on asuinpaikka Suomessa.*

—————
*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*